

Szijjártó Péter a Vatikánban tárgyalt

A magyar külügyminiszter 2023. január 25-én miután lerótta kegyeletét XVI. Benedek emeritus pápa sírja előtt a vatikáni grottákban és a Szent Péter-bazilika altemplomában lévő magyar kápolnában részt vett a Pápai Magyar Intézet rektora, Németh Norbert atya által celebrált magyar szentmisén, tárgyalt Paul Richard Gallagher érsekkel, a Szentszék államközi kapcsolatainak titkárával és Claudio Gugerotti érsekkel, a Keleti Egyházak Dikasztériumának prefektusával. „Szomorú események zajlanak a világban, amelyek kapcsolódó álláspontot képviselünk, legyen szó az ukrainai béke szükségességéről és fontosságáról, a világ üldözött keresztényeinek segítéséről vagy a családok támogatásáról. Ezeket beszéltük meg” – nyilatkozta Szijjártó Péter a találkozók után. Elmondta azt is: biztosította Gugerotti érseket arról, hogy Magyarország

továbbra is támogatni fogja a közel-keleti keresztény közösségeket – legyen szó Irakról, Szíriáról, Libanonról, Jordániáról vagy más országokról –, hogy békében élhessenek azokon a területeken, amelyek évszázadok óta az otthon jelentik számukra. Veresaljai László mikrofonja előtt kifejtette: a világon hatalmas ideológiai vita zajlik a liberális fősodratú, valamint a keresztény, konzervatív, patrióta, nemzeti értékeket előtérbe helyező gondolkodásmód között. Magyarország kormánya az utóbbit képviseli – és ugyanígy van ez a család vonatkozásában is. „Magyarországon van egy világos alkotmányos rendelkezés: a család apából, anyából és gyermekekből áll. Az apa férfi, az anya nő, és ezt mindenkinek tiszteletben kell tartania” – szögezte le Szijjártó Péter. (Vö.: Vatikáni Rádió)

András Attila SJ a jezsuiták új provinciálisa

Arturo Sosa SJ, a Jézus Társasága általános előljárója a székelyudvarhelyi születésű András Attila SJ-t nevezte ki a magyarországi jezsuita rendtartomány új vezetőjének. A hatéves provinciálisi szolgálat után leköszönő Vízi Elemér SJ utóda eddig a rendtartomány ökonómusa, azaz gazdasági felelőse, egyben a dobogókői közösség tagja volt. Hivatalát 2023. február 25-én a budapesti Jézus Szíve Jezsuita Templomban bemutató szentmise keretében foglalja el.

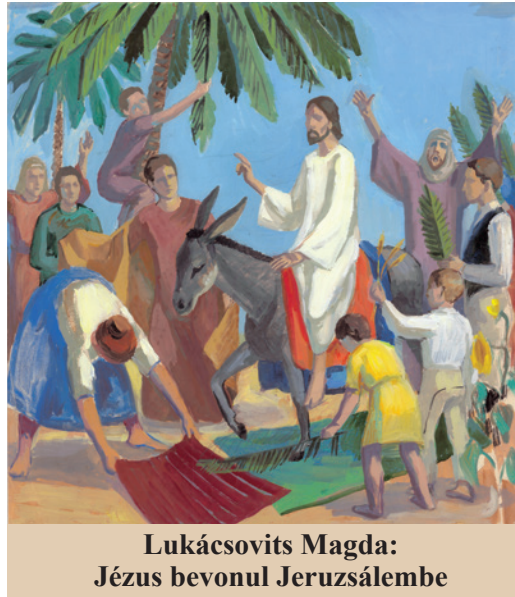
András Attila SJ 1977. szeptember 18-án született Székelyudvarhelyen. „Legkedvesebb gyermekkori emlékeim abból a korszakból vannak, amit a várostól húsz kilométerre lakó nagyszüleimmél, Székelypálfalván töltöttem. Erdész nagybátyámmal sokat időztem kinn az erdőben, így nem csoda, hogy a természetszeretet már korán belém ivódott” – emlékezett vissza egy interjúban.

Általános iskolába szülővárosában járt, majd tizennégy éves korában Gyulafehérvárra került, középiskolai tanulmányait ott végezte 1992–1996 között. Ebben az időszakban ismerkedett meg két jezsuitával, Nemes Ödönnel és Szócs Lászlóval. „Nemes Ödön beszámolója a japán misszióról egészen lenyűgöztek. Sokat beszélgettem vele, tele voltam kérdésekkel. Egy alkalommal meghívtuk osztályfőnöki órára, hogy beszéljen Japánról. Nagy hatással volt ránk, amikor behozta a földgömböt, és azon mutatta az újjával, mennyit kell repülni, hogy átérjünk a Föld másik oldalára. Talán itt indult érdek-

lődésem a távoli missziók iránt. Ezek után könyveket kértem a jezsuitákról, hogy még jobban megismerhessem Ignác életét... De az Ödönnel és Szócs Lacival való ismeretség által váltak élővé számomra a jezsuiták. Rajtuk keresztül kezdett el az érdeklődés mocoogni bennem. Éreztem némi bizonytalanságot, de Ödön azt mondta, nem kell túlbonyolítani, a két éves noviciátus alatt eldőlhet, hogy ez lesz-e az én utam. Ez megnyugtatót” – magyarázta korábban a rendtartomány M.I.N.D. című lapjában. (MIND: Mindent Isten nagyobb dicsőségére! Ez a jezsuiták jelmondata – a szerk.)

Érettségi után, 1996-ban lépett be a Jézus Társaságába. Képzése első két évét, a noviciátust Szegeden végezte. Fogadalomtétel után Budapestre került félévre az úgynevezett juniorátusba, ahol német nyelvet, irodalmat és krisztológiát tanult, így készülve a filozófiai tanulmányokra, amelyeket 1999 és 2001 között Münchenben, a rendi főiskolán végzett. (folytatás a 2. oldalon)

Lukács evangéliuma:
Jézus bevonul Jeruzsálembe

Gerzsenyi Sándor Virágvasárnapra

Úr Jézusom, mondd meg nekem,
Miért nem lehettem ott,
Ahol az a sok kis gyermek
Oly boldogan ujjongott?

Én miért nem kiálthattam
Szép hozsannát nevedre?
Miért is nem loboghatott
Pálmaág a kezembe?”

Ó, hogy zengte volna ajkam
Az ünneplő tömegben:
Íme, százszor áldott, aki
Jó az Úrnak nevében!

Nem voltam ott, lelkem mégis
Igaz örömtől lángol,
Mert szent parancsot kaptam a
Bevonuló Királytól,

Hogy kiáltsam minden szívnek:
Tárulj, ha jön a Király!
– Aki Jézust befogadja,
Arra örök béke vár.

Menjünk végig a negyvennapos belső zarándoklaton

Írta: Sebestyén Péter

Nagybőjt az Istennel való személyes találkozást előkészítő idő. Ilyenkor összeszedetten arra törekszünk, hogy a lélek indításait kövessük, a lélek indításaira hallgatva Istennel szorosabb kapcsolatba kerüljünk, Vele minél többet együtt legyünk. Ennek az összeszedettségnek az eszköze a böjt, a belső fegyelem elfogadása és az imádság. Ahogy az evangéliumban is olvassuk, az Úr Jézus a lélek indítására a pusztába vonul, ahol megkísérti őt a Sátán. A pusztta az Istennel való találkozás helye. Jézus elhagyja a világot, mert keresi a csendet, a magányt. Mi is ezt tesszük, amikor visszavonulunk a világ zajától, a szórakozástól, a fogyasztástól, a szenvedélyektől. Néha nekünk is szükségünk van arra, hogy változtassunk megszokott életformánkon. Nem elégedhetünk meg a megszokott vallásossággal, az „éppen elég”-gel. Valami többre kell törekednünk. A böjt is azt jelenti, hogy arról mondunk le, ami megengedett. Mert ilyenkor több csöndre, több elmélyült gondolkodásra, igényesebb lelki életre törekszünk. Valójában életszentségre. A kényelem, a kis megalkuvások, apró árulások, megszokott bűnök légköre, a rutin ezt nem teszi lehetővé. Istennel az találkozik, aki kivonul a pusztába. Ezért kell ilyenkor, nagybőjt folyamán elhatározást tennünk, hogy jobban figyelünk Istenre. Hogy tetten érvünk a kísértéseket, ahogyan Szent Lukács evangélista írja az Úr Jézus esetében. Jézus és az ördög

párbeszédében, ha elmélkedünk egy kicsit mélyebben erről, sok minden világos lesz a mi saját életünkben is. Kezdve azzal, hogy a Biblia idézgetése önmagában még nem vall hívó lelkületre. A Szentírás szavai egymás ellen, önös érdekeink kivitelezésére is használhatóak. A Sátán nem buta, nagyon is ismeri az írásokat, csak éppen nem hisz bennük. De felhasználhatja cselszövéséi során, amikor be akar minket hálózni, amikor le akar venni a lábunkról, amikor hízeleg, amikor bálványimádásra buzdít. Amikor földi dicsőséget, a könnyebb utat ígéri és sugallja. Ilyenkor mi csak a Szentlélek segítségével tudjuk megkülönböztetni, milyen szándék lappang egy-egy bibliai vers idézgetése mögött. Aztán az is észrevehető, hogy a kísértéseink általában a zsigeri szinten kezdődnek. Életosztón, fajfenntartás, önmegvalósítás, ami önmagában természetes, normális. A Sátán is a kenyérral kísért, és ez milyen természetes, hogy enni kell. A családot fenn kell tartani. Kísért a hatalommal, gazdagsággal, hisz’ mekkora a befolyása annak, aki kulcspozícióba került, akinek sok pénze van, mennyi jót tehet a sok pénzzel. Emberek millióinak életkörülményeit javíthatja, és persze manipulálhatja is őket anélkül, hogy erőszakos diktátor lenne. És kísért a szabadsággal önmegvalósítás, kiteljesedés címén, hiszen autonóm, önálló személyiségek, jogokkal felruházott polgárok vagyunk. (folytatás a 2. oldalon)

Házzsentelés a Karmelitában

A nemzet miniszterelnökének munkahelyét idén székelyföldi pap áldotta meg

A Budai Várnegyedben lévő egykori karmelita kolostorba öt évvel ezelőtt költözött a Miniszterelnökség és Vízkereszt napján azóta is minden évben áldást kér az intézményre egy e megtisztelő szolgálatra felkért papi/főpapi személyiség. Márfi Gyula veszprémi érsek és a karmelita rendi szerzetesek (2019), Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek (2020), Író Sándor verteskethelyi plébános (2021), valamint Besz Gergő dunavecsei plébános (2022) után idén egy külhoni, jelesül erdélyi lelképásztor, Bakó Csongor István marosvásárhelyi kórházlelkész végezte el a kormányzati központ szentelésének szertartását.

„Január hatodika Vízkereszt napja. Az idei szertartást Bakó Csongor István atya fogja végezni, aki marosvásárhelyi kórházlelkész és felelősségteljes munkája mellett megírta az Orbán Viktor és a katolicizmus című könyvet, önszorgalomból. A világ keresztényei ezen a napon három dolgot is ünnepelnek: egyrészt a napkeleti bölcsék látogatását, másrészt Jézus megkeresztelését, harmadrészt pedig Krisztus első csodáját a kánaai menyegzőn. A magyar katolikus hagyomány szerint a magyar családok papot hívtak, és megkérték, hogy áldja meg a házukat és az abban lakókat, dolgozókat. Mivel ez a hely, ez a kormányzati központ egy korábbi karmelita kolostor, ezért amióta Miniszterelnök úr itt dolgozik, azóta egyszer sem maradt el ez a hagyomány. A szertartás szerint a katolikus pap fölírja az évszámot: 2023, és a C, M, B betűket, amely a Christus Mansionem Benedicat latin mondat kezdőbetűit takarja, melynek jelentése: Krisztus áldja meg ezt a hajlékot. A másik elgondolás szerint a Gáspár, Menyherért, Boldizsár latin kezdőbetűit takarja ez” – fogalmazott Nagy János Miniszterelnöki Irodát vezető államtitkár a házzsentelés közelgő eseményéről közzétett előzetes kisfilmben.

– Nagy János államtitkár úrral, mondhatom, személyes barátságot ápolok 2019. május 10. óta, amikor is Orbán Viktor miniszterelnök úr mellett vele is személyesen találkoztam a csikkarcfalvi Székelyföldi

Jégkorong Akadémián tett látogatásukkor. Megtiszteltetés számomra, hogy a Miniszterelnökség székházának Vízkereszt napi szentelésére Erdélyből elsőként engem hívott meg. Az államtitkár úrnak kifejezett kérése volt, hogy a házzsentelés erdélyi ízű legyen – magyarázta lapunknak Bakó Csongor István.

Balról jobbra: Bayer Bálint, Nagy János, Bakó Csongor István, Semjén Zsolt, Sill László és Szakács Ferenc Sándor

És az esemény valóban erdélyi ízű lett. Ebben Csongor atya segítségére volt régi jó barátja, a szintén marosvásárhelyi születésű Szakács Ferenc Sándor, a Belügyminisztérium egyházi és civil ügyekért felelős koordinátora, aki Bocskai viseletben látta el az asszisztensi teendőket és olvasta fel az egyetemes könyörgéseket (ahogyan azt minden alkalommal teszi Csongor atya marosvásárhelyi szentmiséin is, valahányszor az édesanyjához hazalátogat). (folytatás a 2. oldalon)

Az „itt” és az „odaát”

André Gide *Pásztorének* című regényében a protestáns lelkész Gertrúddal, a vakon született lánnyal beszélget. A lelkész a természet szépségéről mesél: alpesi legelőkről, hófödte hegycsúcsokról, csobogó patakokról, sejtelmes hajnalokról, bíborszínű naplementékről. A virágos rét, a kék ég, a csobogó patak semmit nem mond a lánynak, hiszen ő soha nem látta a világ szépségeit. A történeten végighúzódik a lelkész reménytelen fáradozása, szavaival, hasonlataival szinte semmit sem képes megsejtetni.

A történet később váratlan fordulatot vesz. Egy svájci orvos megműti a lányt, aki így elnyeri látását és örömeiben visszatér a lelkészhez. Most már lát, ő maga is képes megtapasztalni mindazt, amit a lelkész azelőtt hiába próbált megértetni vele. Beszámolójában élményeiről áradozik: összehasonlíthatatlanul szebb világot lát, mint amiről a lelkész beszélt, mint amiről álmodott. Soha nem gondolta, hogy ilyen ragyogó a nappali fény, ilyen játékos a napsugár, ilyen végtelen az ég. A történet a bibliai képet varázsolja élénk, magunk előtt látjuk a Mestert, amint megnyitja a vakon született szemét.

Szőcs Géza *Passiójában* a vándor együtt indul a három napkeleti bölccsel Krisztus születési helyére, de csak néhány évtizeddel később, a keresztre feszítésre érkezik meg. Amikor megkérdezik: miért tartott ily soká az idevezető út, így válaszol: társaimtól elszakadtam, őket csillag vezette, engem a tudás. A hit útja rövid és célba ér, a tudás útja hosszú és nem mindig célirányú.

Az atomfizikus Teller Ede *Vers cím nélkül* közzétett írásában a huszonegyedik századba kiáltja a mai ember céltalanságát, félelmét: „Tudni, hogy nincs cél, tudni, hogy nincs Isten, félni, hogy talán igazság sincs...” A modern fizikai világkép a szubatomok világában érvényesülő kiszámíthatatlansági tételre épül. A tudós száz évvel ezelőtt még azt állította, hogy csakis a tudományos ismeret megbízható, ma már a Bohr, Heisenberg elméletét vallja: a tudományos ismeret is folyton módosul, változik, nincs abszolút, csak relatív bizonyosság. A tudományban végbemenő elbizonytalanodás a teológiára is rányomja bélyegét. A teológiába beszüremkedő relativizmus veszélyeire az egyház tanítóhivatala ismételt felhívja a figyelmet. Ha a dogmák, a keresztény hit tartóoszlopai megrendülnek, a hitrendszer kártyavárként omlik össze. Az utóbbi

időben a teológusok a végső dolgokról szóló hagyományos tanítást ismételtén átgondolják, átdolgozzák, emberközelihez hozzák. Egyik teológus tréfásan meg is jegyezte: menny, tisztítóhely, pokol átalakítás miatt átmenetileg zárva. A teológus a modern ember számára igyekszik a kinyilatkoztatást feltárni annak tudatában, hogy a mai kérdésekre a tegnapi válasz elfogadhatatlan.

Az egykori keresztény Európa jelentős része már nem hisz a halhatatlanságban, úgy véli: a halál mindent végérvényesen lezár. A divatos ideológia a felvilágosodás égisze alatt a hitelenség sötétségét reklámozza. De Isten „halála” után az ember halála is bekövetkezik. A szétesettség, céltalanság abszurd érzése a filozófiában, irodalomban, művészetben nyer kifejezést. Ha a Nap eltűnik a láthatárról, az éjszaka rémei kísértének: egyáltalán van-e célja az emberiség történelmének, vagy csak összefüggéstelen, értelmetlen események sorozata a végkifejlet? Kibontakozások, hanyatlások, pusztulások értelmetlen körforgásáról van szó csupán? Végül is vajon mi kereskedik felül? Az értelem vagy az értelmetlenség? Értelmes létünk, fáradsággal létrehozott alkotásaink visszahullnak a semmibe, az anyag értelmetlen körforgásába? Holttestünk humuszul szolgál unokáink szántóföldjén?

A mai ember a rációra esküszik, mégis az irracionalitás virágkorát éli. Szektavezérek, látnokok népes konferenciákat tartanak. Az újságok neveléséges horoszkópokat közölnek, vallási mezbe öltöztetett zagyaságok népszerűvé válnak. A szekularizált világ megviseli a pszichét, sebzetté teszi a lelket.

Krisztus azért jött, hogy ne csak a testi, de a lelki vakok szemét is megnyissa. Az Úr a hitelenséget vakságnak nevezte, de követőinek nincs joguk a hitkrisziban élőket megbélyegezni, ők embertársaink, akik az eszmék kuszásgáiban tévelyegnek. Együtt utazunk a modernitás szekerén. Nem kérdezhetjük a cinikus Káinnal: „Vajon őrzője vagyok-e testvéremnek?” Igenis őrzői, megmentői vagyunk egymásnak, a közös emberi sors összekapcsol. Feljutottunk Noé bárkájára, megmenekülünk, de csak akkor, ha kinyújtjuk karjainkat a hullámokban vergődők felé, hogy ők is felkapaszkodjanak és közösen célba érjünk.

Czirják Árpád

Menjünk végig a negyvennapos belső zarándoklaton

(folytatás az 1. oldalról)

Persze közben finoman elhallgatja kötelességeinket, a bűn okozta károkat, azt, hogy mi csak teremtmények vagyunk, a bennünk levő rossz hajlamokat, a tudatalattit fényesre vikszolja, tetszetős áruhába öltözteti, és egyenesen kívánatosá teszi, mint Ádámnál. És gondoljunk arra, mennyit kísért manapság a fogyasztással, a testkultuszszal, a szabadelvűséggel.

Negyvennapos belső zarándoklatunkban, a nagybőjtben, nagybőjti pusztai magányunkban tapintsunk rá ezekre a kísértésekre és figyeljünk Jézus Krisztus viselkedésére. Nevezzük nevén a Sátánt, még akkor is, ha sokszor virtuális délibábok, illúzió képében kíséretet, és határozottan utasítsuk el, ahogy az Úr tette: *Takarodj tőlem, Sátán! Uradat, Istenedet imádd és csak neki szolgálj!* A hathetes lelki felkészülés erre való. Ahogyan a betegségek megelőzésében fontos

szerepet játszik az egészséges életvitel, a táplálkozástól a mozgáson át egészen a rendszeres orvosi szűrővizsgálatokig, lelki értelemben is fontos ez a hathetes méregtelenítő kúra. Hogy szívünk, agyunk, fantáziánk megtisztuljon, elteljen, beteljen a Szentlélekkel és új erőre kapjon. Egyházunk ezért ajánlja a szentgyónás, a böjt, az alamizsna, az imádság, a csendes visszavonulás, a szórakozás távortartásának, a jócselekedeteknek az eszközeit, hogy több időt tudjunk az Istennel együtt töltöni. Nem a hatalomról, karrierről, jólétről szól az életünk, hanem elsősorban arról, hogy Istenből és Istenért érdemes élni. S aki Istennel valódi személyes közösségben él, az erőt kap, képes legyőzni magában a kísértőt, mert úgy bízik Istenben, mint gyermek a szüleiében. Amikor megfosztjuk magunkat a testi élvezetektől, amikor böjtölünk, amikor lemondunk valamiről, akár tévénézésről, számítógépről, pletykáról, szórakozásról, élvezetektől, amikor visszafogjuk kényelmünket vagy elvárásainkat, amikor határt szabunk vágyainknak, akkor ezt Jézus iránti szeretetből tesszük, mert akkor nem válunk öntelteké, túlbuzgókká, mert a böjt, imádság, alamizsna eszközei lassanként minket is átfőrnak.

András Attila SJ a jezsuiták új provinciálisa

(folytatás az 1. oldalról)

Erről így mesél: „Eleinte a Szókratész előtti filozófusok érdekelték. Tetszett a kételkedve megismerés módszere. Ez most talán nem divatos, de nekem nem bizalmatlanságot jelentett, hanem azt, hogy egy dolgot akkor tudok megérteni, ha minden oldalról alaposan körülnézem, kérdezek, figyelek. Később Albert Schweitzer életére figyeltem fel. Ha maradtam volna mesterizni Münchenben, talán az ő világnézetével foglalkoztam volna mélyebben, mely az élet tisztelést alapul. Élte a maga életét, tanított, de aztán képes volt otthagyni mindent, elmenni Afrikába, hogy orvosként tegyen másokért. Talán ő hozta vissza bennem a misszió kérdését. Müncheni tanulmányaim befejezésekor felmerült, hogy Sankt Blasienben maradjak magiszteriumban, a jezsuiták ottani kollégiumában, de Adám János atya, az akkori tartományfőnök elintézte a kérdést azzal, hogy »iskolánk és kollégiumunk van nekünk is, gyere haza«.

Így került Attila atya 2001-ben a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium és Kollégiumba, ahol két gyakorlati évét nevelőtanárként és prefektusként töltötte. „Akkor fejeződött be a fiúkollégium építése, nekünk csak be kellett lakni a csodaszép épületet. Szívesen emlékszem vissza az akkori nevelőcsapatra és a huncut gyerekek seregére” – mondja azokról az időről.

Két Miskolcon töltött év után felvetődött számára a kínai misszióba jelentkezés lehetősége, a Társaság generálisa ugyanis kérte a jezsuitákat, hogy különös figyelemmel legyenek Kína iránt, mert „China is the priority of priorities”! Attila atya jelentkezett erre és egy jezsuita társával együtt nekivágott az útnak, a kínai tartomány tajvani missziójába. A misszionáriusképzés első két évét a Fu Jen egyetemen nyelvtanulással, a kultúrával és az emberekkel való ismerkedéssel töltötte.

„Mi a szárazföldi Kínában beszélt mandarin nyelvjárást tanultuk, amit a kantoni nyelvjárásban beszélő hongkongiak nem értenek meg. A kiejtés annyira különbözik, hogy a mandarin és a kantoni nyelvet beszélők nem tudnak szóban kommunikálni. Írásban viszont igen, mert mindketten ugyanazt a karakterkészletet használják. A nyelvviskolásban több mint kétszáz diák tanult, a második év végére ketten végeztünk kitérő eredményre” – számolt be a hivatkozott interjúban. Ugyanitt ismertette, hogy a tajvani közösségük közel félszáz jezsuitából állt, akiknek egy része távol-keleti volt – tízen kínaiak, a többiek vietnámiak, koreaiak, hongkongiak, Fülöp-szigetekiek, de volt indonéz, maláj, szingapúri és makaoi is –, másik részük pedig Európából és Amerikából érkezett, köztük olasz, spanyol, osztrák, francia, kanadai, amerikai és argentin rendtársak.

Mint mesélte, kezdetben nem beszélt a nyelvet, nem tudott pálcikával enni és a klíma is komoly kihívást jelentett számára: „A magas páratartalom miatt minden nedves. A ruhák megpenészednek a szekrényben, de ez ott az élet rendjéhez tartozik. A nyár 35-40 fokkal és 90 százalékos páratartalommal még elviselhető, de a tél, amikor sosem megy nulla fok alá, ám magas a páratartalom, sok az eső és erős a szél, irgalmatlan tud lenni. Az az érzése az embernek, hogy csontig fázik. Felöltözik ugyan, de a ruhák is nedvesek. Központi fűtés a háztartásokban nem volt, a szigetelés is hagyott kívánnivalót maga után. Ezt a klímát nem nagyon bírtam. Az üzleteimet és a porckorongokat támadta meg, olyannyira, hogy egy időben csak gyógyszerkelet szedve tudtam felkelni az ágyból. Hosszú fizioterápiás kezelés következett, de a gerincműtét lehetősége is felmerült, amiben az orvos szerint benne volt a lebélülés kockázata is. Na, ez megijesztett. Nem voltam képes azzal a tudattal élni, hogy 23 évesen akár le is bénulhatok. Viszont lenyűgözött a tajvani egészségügy modern felszereltsége,

a kedves és mosolygó orvosok, segítőkész nővérek.” Végül ezen okokból Attila atya nem vállalta a Tajvanon maradáást és három évre Londonba a Heythrop College-be ment teológiát tanulni. „Angliában olyan képzési központ működött, ahova minden földrészről érkeztek jezsuiták. Gazdagító volt az az emberi sokszínűség, amivel ott találkoztam. Természetesen az is lehet, hogy ha nincs mögöttem a karakteres távol-keleti tapasztalat, akkor jobban hat rám az angol világ különlegessége” – jegyezte meg angliai éveiről, ahol 2009-ben diakónussá szentelték. „Megtisztelő volt a diakónussá szentelő londoni püspök atya kérése, hogy nem volna-e kedvem az egyházmegyéjében működő kínai templom lelkésze lenni és esetleg hosszú távra is ott maradni. Újra fellobbant bennem a kínai tűz, de miután egyeztettem a tartományfőnökkel, egyértelmű volt, hogy visszajövök Magyarországra” – olvashatjuk pályájta történetének folytatását.

Diakónusi szolgálatát a budapesti Szent Ignác Jezsuita Szakkollégiumban végezte, és közben 2009–2011-ben Budapesten hittanári és gyermekvédelmi diplomát (MA) szerzett a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán.

2010. szeptember 18-án Miskolcon az Isteni Ige jezsuita plébániatemplomban szentelte pappá Tertyák Csaba egri érsek. Ettől az évtől kollégiumigazgatóként, hittan- és etikatanárként, valamint a miskolci jezsuita közösség elöljárójaként teljesített szolgálatot. 2012-ben a Konfuciusz Intézet együttműködésével bevezette a jezsuita gimnáziumban a kínai nyelv és kultúra oktatását, ami azóta is sikeresen működik: a diakónusok lehetőségük van megismerkedni a kínai kultúrával és évről évre magasabb szintű nyelvtudást szerezni a Pekingből érkező tanárnok vezetésével.

Attila atya rövid ideig a rendtartomány formációjában lévő tagjaiért is felelt, 2014 és 2017 között besegített az Isteni Ige-

Ferenc pápa imaszándéka márciusra

A bántalmazás áldozatairól. Imádkozunk azokért, akik az egyházi közösségek tagjai által elkövetett sérelmek miatt szenvednek, hogy az Egyházban valódi választ kapjanak fájdalmukra és szenvedésükre.

„Kedves Testvérek! Az Egyházban kiskorúakkal szemben elkövetett szexuális visszaélések kapcsán szövegeztünk, pátriárkák, bíborosok, érsek, püspökök, szerzetesi előjárók és felelősök. Arra hívlak benneteket, hogy együtt figyeljünk a Szentlélekre, és engedelmes lélekkel követe az iránymutatását, halljuk meg a kicsik kiáltását, akik igazságot kérnek! Találkozásunkra rányomja a bélyegét a lelkipásztori és egyházi felelősségnek a vitya, ami arra kéri bennünket, hogy együtt vitassuk meg – szinodális módon, őszintén és mélyen, hogyan nézzünk szembe ezzel a rosszal, ami az emberiséget és az Egyházat sújtja... Az Egyház szándéka, hogy meghallja, óvja és gondoskodjon az abúzust elszenvedett, kizsákmányolt és elfelejtett gyermekekről, bárhol is élnek a világban. Ennek érdekében felül kell emelkednie az ideológiai vitákon, és azon az újságírói gyakorlaton, ami a különböző érdekek mentén gyakran visszaél, kihasználja a tragédiát elszenvedett kicsinyeket... Egyetemes problémával nézünk szembe, ami tragikus jelen van majdnem mindenütt, és mindenkit érint... Ez a világméretű jelenség még brutálisabbá válik, amikor az Egyházban jelenik meg, mivel nem összeegyeztethető az erkölcsi tekintélyével és az etikai hitelességével. Az Egyház meghívást kapott, hogy legyőzze ezt a gonoszt, amely a misszió gyökereit fenyegeti, azokat a gyökereket, amelyeknek célja az Evangélium hirdetése a kicsiknek és a farkasoktól való védelmük. Egyetlen abúzus is szörnyűség és a legkomolyabban fogunk szembenézni vele... Szívvel köszönöm azoknak a papoknak és megszentelt életet élő személyeknek a szolgálatát, akik hűségese és teljes önatáddással szolgálják az Urat néhány társuk tárgyenteljes életvezetése ellenére. Köszönöm azoknak a papoknak, akik többségükben, nemcsak hűségesen kitanak a cölibátusban, hanem szívvel odaadják magukat abban a szolgálatukban, amit néhány – de így is mindig túl sok – társuk botránnyal nehezítenek meg. Köszönöm a hívőknek is, hogy látják lelkipásztoraik jóságát, folyamatosan imádkoznak értük és támogatják őket... Végül kérem a Szentlelket, hogy tartson meg bennünket ezekben a napokban, és segítsen, hogy ez a rossz lehetőséget adjon a tudatosságra és a tisztulásra. Köszönöm. (Ferenc pápa, 2019)

Hiba György SJ

templomban is mint plébános és átmeneti időre iskolaelkészítő szolgálatot is ellátott a jezsuita gimnáziumban.

Jezsuita képzését Dublinban fejezte be az úgynevezett harmadik probációval 2013–2014-ben. Ünnepélyes fogadalmát 2015. április 7-én tette le Budapesten, rendtársával és provinciális-elődjével, Vízi Elemérrrel együtt.

2017 végén átvette a rendtartomány ökönomusi feladatait, azaz a provincia gazdasági ügyeit, amit 2019 szeptemberétől a dobogókői rendház tagjaként folytatott, onnan felügyelve a rendtartomány fejlesztéseit. Ezt a váltást így élte meg: „Nagy kihívás volt ezt Miskolcra ellátni, ezért örültem, amikor 2019-ben közelebb költözhettem Budapesthez. Nagy könnyebbség a dobogókői közelség, hiszen innen akár 45 perc alatt a jezsuita központban lehetek. Nagy váltás volt ez, ami a lelkem mélyén már nagyon vágytam. A 24 jezsuita év után először adatott meg, hogy egy kis csendes településen lakhatom, közel a természethez. Jó az a csend, amelyet a madarak csicserege, az erdő zúgása és az imádkozó emberek nyitott szíve tölt be. Szívesen vagyok a vasárnapi szentmisére járók közösségével is. Sokan 40-50 kilométerrel is eljönnek, rááldozzák a délelőttiüket, hogy együtt imádkozzanak és Isten közelében lehessenek. Nagyszerű a lelkigyakorlatos ház újraindításán dolgozó kis csapat, akik könnyedén befogadtak. Hálás vagyok nekik. Annak is örülök, hogy a jezsuita közösségben társaimtól sokat tanulhatok. Az intenzív iskolai élet után itt nem sok minden történik látványosan, de ezen a helyen az emberek visszatalálnak Istenhez, új reménnyel térnek vissza az élethez, talán picit jobbá is válnak. És ezek nagy dolgok.”

Tartományfőnöki kinevezéséhez kiadótársaink, szerkesztőségünk és olvasóink nevében szeretettel gratulálunk, és kívánjuk, hogy új beosztásában, további életében kísérelje a Jóisten áldása!

(Készült a jezsuita.hu forrásai alapján. Fotó: Pásztor Péter)

Házszenelés a Karmelitában

(folytatás az 1. oldalról)

„Az államtitkár úr által meghívott, Budakeszről érkezett két, szép hangú, fiatal és vidám ministráns, Bayer Bálint közgazdász és Sill László építész albát öltve magukra és cinglust köve derekukra gyönyörűen énekeltek mindvégig a szertartás alatt. Nem utolsósorban Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes római katolikus hívőként csodálatosan mondta a szertartás során a válaszokat és az éneklésben is igencsak jeleskedett” – hallhattuk Csongor atyától.

A szertartás menetét annak vezetője a *Szenelések és áldások* című, legújabb kiadású szertartáskönyv és a *Misekönyv*ben megjelölt liturgikus szövegek és énekek alapján állította össze. Az igeliturgia a kormányfő

Bemutatjuk – ismerje meg: Dr. Bakó Csongor István

Ha létezne olyan fogalom, hogy „kutatólé-kész”, Bakó Csongor István atya nevéhez oda lehetne írni ezt is a „kórházlelkész” után. Tanulmányai, vaskos kötetei vezetnek a külső szemlélőt erre a gondolatra. A Marosvásárhelyen szolgáló lelképásztort olyan témák foglalkoztatják, mint az elméleti és gyakorlati (alkalmazott) teológia, a lelképásztori lélektan (pasztorálpszichológia), a kórházpasztoráció (klinikai lelkigondozás), logoterápia és lelképásztorkodás, vallásosság és sport, istenhit és politika, hagiográfia (hagiológia) és rendkívüli gyógyulások, pszichoonkológia és spiritualitás, vallási népraiz (népi vallásosság), népi gyógyászat (etnomedicina) és egyebek. De ne szaladjunk ennyire előre!

Bakó Csongor István atya 1976. szeptember 4-én született Marosvásárhelyen. Gyermek- és ifjúéveit Szovátán töltötte; az elemi iskolát az 1-es Számú (ma Sófálvi Illyés Lajos) Általános Iskolában, középiskolai tanulmányait az Elméleti Liceum (későbbi Faipari Iskolacsoport), ma Domokos Kázmér Iskolacsoport) humán tagozatán végezte, 1994-ben érettségizett. Már egy évvel korábban, 1993-ban beiratkozott a gyulafehérvári teológia hittanárképző karának levelező tagozatára, amelynek székelyudvarhelyi kihelyezett központjában hallgatott két évet, sikeresen letéve a vizsgákat is. Ezzel párhuzamosan az érett-

irodaja előtt zajlott, ahol a ház „lakói” kétoldalt hosszan föl sorakoztak.

Homíliájában Csongor atya arról beszélt, hogy az evangélium nemcsak a szavaival, hanem a benne szereplő személyek példájával is tanít. A napkeleti bölcsek példája az isteni indítás követésére, Isten helyes imádsására és az adakozó szeretetre tanít bennünket. „Az Úr szava szól hozzánk a hittanórákon, a szentbeszédekben, a gyóntatószékekben, a vasárnapi harangszóban, lelkiismeretünk szavában. Ha valóban személyesen akarunk találkozni az Úrral, akkor habozás nélkül kövessük ezen isteni indításokat, sohase mérlegeljük, hogy milyen áldozatba kerül az nekünk” – hangzott a beszédben. Csongor atya kifejtette továbbá, hogy az Isten helyes és önzetlen imádsása felé irányításunk is komoly tanítás számunkra, akik rendszerint csak kérünk Istentől, és leginkább akkor imádkozunk, amikor bajban vagyunk. Hangsúlyozta: magunkévá kell tennünk a napkeleti bölcsek nagylelkűségét. Az adakozó szeretetről szólva emlékeztetett: kizárólag az ilyen jócselekedetek kíséretében el bennünket a másvilágra. „Készség az isteni indítás követésére, alázatos imádság és adakozó szeretet – ezek azok az erények, amelyekre a napkeleti bölcsek tanítanak bennünket két

évezred távlatából. Fogadjuk szívesen ezt a tanítást és járjunk nyomdokainkban!” – zárta homíliáját Csongor atya.

A szenteltvízhintést a miniszterelnök ajtajánál kezdte, majd az épületen végigvonulva

segít követő, 1994/1995-ös tanévben egykori általános iskolájában földrajzot és biológiát, középiskolájában pedig latint tanított helyettesítő tanárként. 1995-ben kezdte meg teológiai stúdiumait a gyulafehérvári szeminárium pasztorálteológia szakán és 2002-ben fejezte be; „Róma felé forduló” Szent István király című licenciatúsi szakdolgozatát egyik védőszentjének egész nemzetünk számára meghatározó lépéséről írta. Csongor atyát 2002. június 23-án szentelte pappá a gyulafehérvári székes-egyházban Jakubinyi György érsek.

Segédlelkészként Csíkszeredában, Brassóban, Medgyesen, Gyimesközéplekon és Marosvásárhelyen szolgált. Volt megbízott lelkész Radnóton, plébános Nagyenyeben. Ezen települések általános és középiskolaiban hitoktatóként is tevékenykedett. 2006-tól napjainkig a marosvásárhelyi Keresztelő Szent János-plébánia papja, a marosvásárhelyi Megyei Sürgősségi Klinikai Kórház kórházlelkésze, 2013-tól pedig a Maros Megyei Klinikai Kórháznak is kórházlelkésze. Mindeközben oktatott a Református Kántor-Tanítóképző Főiskolán, a Református Asszisztensképző Főiskolán és a Márton Áron Teológiai Képzőn. „A kórházi lelkészeknek gyakrabban kell szembenéznie a betegséggel, a betegség mélységeivel és a halállal is, mint egy egyházközségi papnak. A járható aranyközeputat kell megtalálni a sablonszerű ellátás és a túlzott empátia között. Fennáll a veszélye a megszokásos munkavégzésnek, de a teljes mértékű azonosulás sem jó megoldás. Mindkettő-

folytatta, röviden időzve a miniszterelnök-helyettes irodaja előtt és befejezve a kormányülés termében, a Batthyány-teremben. Áldást kérő szavai pedig így hangzottak: „Kérünk, Urunk Jézus Krisztus, áldd meg ezt a házat és annak minden lakóját. Háríts el minden el-

lenséges hatalmat tőlük. Szabadítsd meg őket minden rettegéstől. Őrizd meg mindannyiukat e hajlékban egészségben, derűs örömben és tevékeny szeretetben. Add meg azt a kegyelmet, hogy törvényeid szerint éljenek, mindenben Téged szolgáljanak, és így a Te neved dicsőüljön meg bennük. Aki él és uralkodik mindörökkön örökké.” „Istenünk, te gondviselésedben az emberek szellemi és testi törekvéseit egyaránt áldásoddal gyarapítod; áldásoddal kísérve engedd, hogy valahányszor ebben a házban kérdéseket akarnak tisztázni, nehézségeket igyekeznek megoldani, segítséged támogatásával megtalálják, amit keres-

ben volt már részem, ezért próbálok a közös nevezőhöz közelíteni” – ismertette munkáját egy helyütt.

Ahogy korábban, úgy pappá szentelését követően is a legkülönbözőbb továbbképzéseken vett részt, majd a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Római Katolikus Teológia Kar Didaktikai Teológiai Intézet pasztorálpszichológia szakán 2005-ben magiszteri fokozatot szerzett. Disszertációjának címe: *A vallási érettség kibontakozását akadályozó tényezők, annak pszichológiai követelményei és iskolai fejlesztése, főként a 17–19 életév közötti fiatalok körében*. 2006-ban a BBTE Tanárképző Intézetében hitoktatói tanári oklevelet is szerzett. 2007–2013 között a BBTE Ökumené Doktori Iskolájának doktorandusza volt. *Logoterapeutikus kórházpasztoráció pszichoonkológiai kontextusban* című doktori tézisét magna cum laude minősítéssel védte meg az egyetem Református Tanárképző Karán 2013-ban és ezzel megszerezte a teológia doktora címet. Román, angol, német és olasz nyelvismerete nagy segítséget jelent számára a kutatásban. „Igényes vagyok mindabban, amit teszek. Minden apró részletre figyelek” – vallja önmagáról, és erről bármely munkája láttán meggyőződhet az olvasó. Rendszeresen publikál könyvismertetőket, fordításokat, újságcikkeket. Tanulmányai eddig a *Studia Theologica Transylvaniensis*, a *Studia Theologia Reformata Transylvania*, az *Orvostudományi Értesítő*, a *Keresztény Szó*

nek, s ha megtalálták, örömmel vigyék végbe. Krisztus, a mi Urunk által.”

Az ünnepélyes szertartást a ház lakói is láthatóan elégedettséggel élték meg, Csongor atyának pedig – öt idézve – nagy élményt jelentett ez a nap. „Az áhitatra való ráhangolódástól, a próbától kezdve, az egykori szerzetesi házhoz méltó, egyszerűen, mégis nagyszerűen felújított csodálatos épületegyüttes belső (külön élményként említem Miniszterelnök úr dolgozószobájában az ő székében való néhány másodperces üldögélést) és külső bemutatása, a Dunára néző kert és a fantasztikus panoráma, az ajándékba kapott kötet (Hajdú Virág – Halász Csilla – Dr. Papp Adrienn – Sulyok Miklós – Dr. Viczián István: KARMELITA. A kolostor és templom története. Várkapitányság Non-profit Zrt., Budapest, 2020), a látogatás a Budavári Palota újjászületett Szent István-teremben, ahová a Miniszterelnöki Iroda protokoll munkatársa, Van Hyfte Zsóka Kata vezetett át bennünket, a pazar díszterem és a hozzá kapcsolódó kiállítás megtekintése, Kolodko Mihály Kockásfülü nyúl nevű, a vár falán ücsörgő minibronzszobra mind-mind hozzájárult a felejthetetlen élmény fokozásához” – összegezte élményeit Csongor atya –, mindeközben pedig a külhoni és azon belül is az erdélyi magyarságot okkal tülthette el büszkeséggel, hogy a nemzet miniszterelnökének a munkahelyét idén székelyföldi pap áldotta meg. **Varga Gabriella**
Képek: Nagy János Facebook-oldala

és a *Kútffő* szakfolyóiratokban jelentek meg. Két tudományos tanulmánykötet társszerzője, két tudományos szakmai egyesület, egy sport- és egy egyházi szövetség tagja. A *Keresztény Szó* katolikus folyóirat 2014-es nívódíjának birtokosa.

„Három fő kutatási területem a teológia, a politika és a sport. Igyekszem olyan témákat felkutatni és tárgyalni, amelyekkel eddig mások vagy nem foglalkoztak, vagy az adott szemszögből nem taglalták, nem világították meg azokat, így aztán veszem a bátorságot és megteszem én” – nyilatkozta egy beszélgetésben. Így született meg első terjedelmes saját könyve 2015-ben *Leukémiások patrónuskandidátusai. Fehérvérűségben szenvedők „védőszentjei” a katolikus egyházban* címmel, majd követte azt hároméves munka eredményeként 2018 decemberében az *Orbán Viktor és a katolicizmus* című, a miniszterelnök hitbéli fejlődését, katolikus egyházzal való összehangolását, megbarátkozását és elkötelezett támogatását feldolgozó, ugyancsak közel félezer oldalas nagymunkája. „A mű tárgyilagossá, dokumentált és ezáltal megfellebbezhetetlen összefoglalása az önmagukért beszélő tényeknek” – szölte a könyvről Csongor atya egy interjúban. Jelenleg a pápák és a futball kapcsolatáról készít elő egy ugyancsak nem mindennapi, átfogó könyvismertetőt az írói munkásságát követők és a téma iránt érdeklődők számára.

Varga Gabriella

Magung Fransiskus Xaverius a verbiták új tartományfőnöke

Magung Fransiskus Xaverius SVD atyát a Generális Tanács Rómában, a következő, 2023–2026-os időszakra az Isteni Ige Társasága Magyar Tartományának provinciálisává nevezte ki. Xaverius atya Indonéziában, Lamburban született 1974. december 4-én. Alap- és középfokú tanulmányait 1982–1987 között szülőhelyén a katolikus általános iskolában, 1987–1993 között pedig a XII. Piusz Szemináriumban (Kisol, Indonézia) végezte. 1993-ban lépett be a verbita rendbe; a noviciátusi időt 1993–1995 között az indonéziai Kuwuban töltötte. 1995–1999 között filozófiát tanult a Floreszi Ledalero Verbita Filozófiai Egyetemen. Az 1999-es és a 2000-es évet Iowában (USA) angolnyelv-tanulással töltötte, majd tanulmányait 2000–2004 között a Catholic Theological Union Chicago hallgatójaként folytatta. Eközben 2001 nyarán a washingtoni Bethesda NIH Kórházban lelkigondozói, 2002-ben a chicagói Szent Skolasztika Középiskolában iskolai lelkigondozói, 2003-ban az indiana-

polisi Szent Rita Afroamerikai Plébánián pedig pasztorális gyakorlatra tett szert. 2004-ben Chicago-Techny-ben örökfogadalmat tett és ugyanazon évben Chicagóban diakónussá szentelték. Diakónusi gyakorlatát 2004–2005-ben a szintén chicagói Szentháromság és Szent István magyar plébániákon töltötte. Teológiai diplomájának megszerzése után a 2005–2006-os időszakot a magyar nyelv elsajátítására fordította Budapesten. 2005. május 28-án szentelték pappá Chicago-Techny-ben. 2006–2007-ben segédlelkészként szolgált a budapest-zugligeri Szent Család-plébánián, 2007–2013 között a verbita kispapok prefektusa, 2013–2019 között pedig verbita missziós titkár volt. 2018–2019-ben tanulmányi szabadságot töltött Technyben. Onnan visszatérve Magyarországra, 2019–2022 között Vasváron teljesített plébánosi szolgálatot. Az Isteni Ige Társaságának tartományfőnöki tisztét 2023. május 1-jétől tölti be. Xaverius atyának is szeretettel gratulálunk és életére, szolgálatára a Jóisten áldását kívánjuk! (Szerk.)

Sebestyén Péter Bálint András-émlékdíjat vett át

Székelyudvarhelyen huszonnyolcadik alkalommal adták át a Bálint András-émlékdíjat. A Bálint András Alapítvány több mint két évtizede dolgozik azért, hogy évről évre megtalálja és elismeréssel illesse a kiemelkedő tehetségű írókat, költőket, szerkesztőket, publicistákat, a székelyföldi vagy onnan elszármazott tollforgatókat. A kuratórium az utóbbi, a Küküllő Szálloda konferenciatermében tartott ünnepségen Péter Beáta újságíró-szerkesztő és Lőrincz György író-publicista mellett Sebestyén Péter plébánost-közíró is emlékdíjjal jutalmazta – adta hírül mások mellett az *eloszekelyfold.ro*.

Ft. Sebestyén Péter szentszéki tanácsos, plébános, író – ismeretesebb „művésznéven” Péter Páter – Csíkszentmihályon született 1968. február 27-én, majd ötéves korától Csíkszépvízen nőtt fel, elemi iskoláit is ott végezte. Gyulafehérváron a Római Katolikus Kántoriskolában érettségizett. Teológiai tanulmányait szintén Gyulafehérváron, a Megtestesült Bölcsességről Nevezett Szemináriumban (SIS) folytatta 1987 és 1992 között. A csíksomlyói kegytemplomban szentelte pappá 1992. április

25-én Bálint Lajos, a főegyházmegye első érseke. Káplánként Sepsiszentgyörgyön (1992), Csíkszeredában (1992–1996) és Gyergyóremetén (1996–1997) szolgált. 1997-től plébánossá nevezték ki Erdőszyentgyörgyre, ahol vezetésével a Bözödújfaluból elszármazott hívek számára új templom épült. 2006-tól a marosvásárhelyi Ady negyedi Szent Imre-egyházközségben szolgált, illetve 2022. augusztus 1-jétől Csíkszenttamás plébánosa. Huszonhat, különböző műfajokban írt kötet szerzője. Teológiai vonatkozású tanulmányokat, publicisztikákat, novellákat és elbeszéléseket egyaránt publikált az elmúlt évtizedekben. Népdalok, nóták gyűjtésével és előadásával is foglalkozik. „Megtöbbszöröződő személyisége, több sávon futó jelenléte alkalmassá teszi arra, hogy folyton ébren tartsa a lelkiismeretünket, hogy újra és újra elgondoljuk hibáinkon és mulasztásainkon. Segít nekünk jobbakká lennünk” – állapította meg róla laudációjában Simó Márton író, újságíró, az Élő Székelyföld Egyesület elnöke. Kedves Péter Páter, a rangos kitüntetéshez szeretettel gratulálunk!

Szerkesztőség (Fotó: Farkas Antal)

Gyermekeknek

Negyven nap

Vannak különleges számok, amelyek a mesékben, irodalmi művekben vagy akár személyes életünkben nagy jelentőséggel bírnak. A hármas szám talán a legismertebb ezek közül. A mesékben sokszor három fiú a főszereplő, akik közül a legkisebb, a legokosabb, a legrátermettebb nyeri el a jutalmát a történet végén. Jókai Mór híres regényében, *A kőszívű ember fiaiban* három testvér életét követhetjük végig. Mi, katolikusok valljuk, hogy az Atya, a Fiú és a Szentlélek három személy egyetlen lényegben. A Szent Család is háromtagú: Szent József, Szűz Mária és a gyermek Jézus alkotja.

A Szentírásban és a keresztény hagyományban van egy szám, amellyel szintén sokszor találkozunk – ez pedig a negyven. Rőgtön az Ószövetség elején, Mózes első könyvében olvasunk a vízözönről, amely negyven napig tartott. A zsidó nép az Egyiptomból való kivonulást követően negyven évig vándorolt a pusztában, míg végül megérkezett az ígért földjére. E vándorlás során Mózes negyven napig böjtölt és imádkozott a Sínai-hegyen, mielőtt megkapta a Tízparancsot tartalmazó kőtáblákat. Jónás próféta Ninive város bűnös lakóinak negyvennapos „kegyelmi időt” hirdetett: ha ezalatt nem térnek meg, Isten elpusztítja a várost. A niniveiek azonban hitték Istennek, negyven napig tartó böjtöt hirdettek és megmenekültek. Jézus a nyilvános fellépése előtt negyven napot böjtölt a pusztában.

Február 22-én, hamvazószórdán elkezdődött az idej nagyböjt, ami szintén negyven napig tart. De számoljunk csak utána! Február 22-től nagyszombat estig (az idej évben április 8-ig) negyvenhat nap telik el. A megoldás egyszerű: mivel minden egyes vasárnapon Krisztus feltámadását ünnepejük, ezek a napok (a hat nagyböjti vasárnap, közte az utolsó, a virágvasárnap) nem része a böjtölésnek.

A különböző történelmi korszakokban ez alatt a negyven nap alatt a keresztények más és más módon böjtöltek. Az önmegtartóztatás legszigorúbb változata a „negyvenelés” volt. Ilyenkor csak negyvenszer szabadott enni, tehát naponta csak egyszer, azt is naplemente után. Tudjuk jól, ma már nem ilyen szigorú a böjti szabályzat, s nem is ez a nagyböjt lényege. Hiszen nem csupán az ételtől való megtartóztatással böjtölhetünk: szenteljünk meg ezt a negyven napot azzal, hogy sokat és elmélyülten imádkozunk, szentgyónáshoz járulunk, segítjük embertársainkat – tehát nemcsak a testünket, hanem a lelkünket is megtisztítjuk!

Kovács Péter

Eddig ismeretlen vers is szerepel Kölcsey Ferenc most publikált digitalizált kézíratai között

Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) mint Kölcsey Ferenc *Hymnus* című költeményének hivatalos őrzője hagyományosan a magyar kultúra napján tárja látogatói elé a kétszáz éve született költemény eredeti kéziratát. A bicentenáriumi alkalmából immár minden nemzettársunk számára szabadon hozzáférhetővé vált az életmű java, a nemzeti könyvtár ugyanis online felületén hozzáférhetővé tette Kölcsey autográf verskézíratait, valamint az általa és hozzá írott leveleket is. A most közzétett anyagban eddig nem ismert vers is szerepel, amelyet Földesi Ferenc, az OSZK Kézirattárának vezetője azonosított.

A család tulajdonában megőrződött *Hymnust* 1944-ben helyezte letébe a nemzeti könyvtárnál a költő oldalági leszármazottja, László Magda. A második világháborút követően a könyvtár tudatosan törekedett a hagyaték megszerzésére, így került két jelentős kézirat a vershez: a 123 lapnyi szöveg, majd 22 lapnyi verskézirat az OSZK birtokába. Kölcsey nem füzetekben rögzítette a verseit, mint például Petőfi, hanem önálló lapokon, jellemzően bifóliókon. Ennek ellenére a kéziratcsomagok rendjét a szakemberek meg tudták állapítani, így a könyvtár az eredeti sorrendben őrzi őket. A két autográf kéziratcsomag a legautentikusabb része a Kölcsey-verskorpusznak, egyben a legnagyobb fennmaradt szövegegyeség is, a költő verseinek modern kiadásait elkészítő irodalomtörténetesek alapvetően erre támaszkodhattak. A csaknem százhatvan ismert Kölcsey-versből a nemzeti bibliotéka száztizentöt kéziratot őrzi, amelyeket az OSZK munkatársai digitalizáltak. Ez a digitalizált Kölcsey-fond immár mindenki által szabadon elérhető és letölthető a <https://copia.oszk.hu> oldalon. E publikálással nyitja meg a könyvtár a *Copia* oldal egy újabb gyűjteményét *Művek* címmel, amelyben a nemzeti könyvtár Kézirattárában őrzött klasszikus szerzők autográf műveit, kitüntetetten a verseket, majd a tanulmányokat, az esszéket és a beszédek adják közre.

A közvetlenül hozzáférhetővé tett szövegek egyrészt a Kölcsey-oeuvre kiemelkedő darabjai, a *Hymnus* mellett olyan kiemelkedő történelmi versek, mint a *Zrínyi éneke* (*Zrínyi dala*), *Zrínyi második éneke*, *Fejedelmünk, hajh...* (*Rákóczi, hajh...*); a családjának eredetére és történetére reflektáló szubjektív-történelmi vers, a *Kölcsey*, másrészt a személyes, szubjektív versek (*Hév naptól...*, *Csolnokon*), illetve a nagyközönség körében szinte teljesen ismeretlen, meglepő darabok, mint például az *Iff. B. Vécsey Miklós Szathmármegye főispáni helytartójának beiktatására* című epigramma latinul, vagy Kölcsey fordításai, mégpedig magyarról németre (Szemere Pál versei: *Himfy, A boldog pár*).

Az anyag különlegessége, hogy az irodalomtörténet előtt egy eddig ismeretlen Kölcsey-versszöveg is hozzáférhetővé válik. Földesi Ferenc filológus, a Kézirattár vezetője a kéziratok

vizsgálata és ellenőrzése során felfedezett egy Kölcseytől származó autográf szöveget, amelyet a költő igyekezett átírásal olvashatatlanná tenni. Első olvasatra úgy tűnik, hogy a verskedemény Kölcsey *Dobozi* című versének tematikus, motivikus gyökere, *Berényi* címmel. Dolgozunk a vers szövegének teljes kibontásán és az életműben való elhelyezésén. Elérhetősége a tartalomszolgáltatásban: <https://copia.oszk.hu/poem/berenyi/>.

A *Copia* a verseken felül a könyvtár kézirattárában őrzött Kölcsey-leveleket is megosztja az érdeklődőkkel. A huszonkét fennmaradt küldemény olyan történelmi nagyságok számára íródott többek között, mint Eötvös József, Szemere Pál, Szalay László, Heckenast Gusztáv, Kossuth Lajos.

Az OSZK digitális szolgáltatása, akárcsak a 2021-ben közzétett Babits-levelek esetében, nem egyszerűen hozzáférhetővé teszi a nagyközönség, valamint az irodalomtörténész kutatók számára az ereklyeértékű kéziratokhoz, hanem a nemzeti kultúra pótolhatatlan kincseinek megőrzését is szolgálja. Régi kéziratunk nem elhanyagolható hányadát a házilag készült tinták összetétele miatt a tintamarás veszélye fenyegeti. A vasgallusz tartalmú, erősen savas és fémionokat is tartalma-

zó tinták reakcióba lépnek a cellulózzal, és a savasság mértéke, valamint egyéb körülmények arányában elindul egy marási folyamat, amelynek akár a kézzel írt szöveg megsemmisülése is lehet a végeredménye.

Ennek a veszélynek leglátványosabb manifesztálódása ép-

pen Kölcseynél és éppen nemzeti himnuszunk kéziratán látható. A második lap égésnek tűnő sérülése ténylegesen tintamarás. Valamikor a XIX. században, hosszú lappangása idején olyan tinta – és olyan töménységben – ömlött a lapra, amely néhány évtized alatt teljesen megsemmisítette a papír érintett részét. Több évszázados irataink megőrzése érdekében a nemzeti könyvtárnak elemi kötelessége ezeket optimális körülmények között tárolni és elsődlegesen a fényhatásoktól megóvni. Digitális tartalomszolgáltatásunk, a *Copia*-oldal ezért bír nagy jelentőséggel, minden érdeklődő hozzáfér kiváló felbontásban a kéziratokhoz, anélkül, hogy ezeket a raktárak mélyéről elő kellene venni.

(Kép és szöveg: OSZK)

1848-ról másképp

Az ezernyolcszáznegyvennyolcas forradalom és szabadságharc eseményeinek könyvtári irodalma van. Sommás vélemények, fanyalgó kritikák, elégedetlen és egyoldalú minősítések hangzanak, írónak az évenként visszatérő megemlékezések során, már ami az egyház szerepét, részvételét illeti. Egyház alatt általában a katolikus egyházat, annak is vezetőit, a püspököket és papokat értik. Vannak, akik kalap alá veszik Erdélyt és az anyaországot, akadtak olyanok is, akik a nemzetiségi és társadalmi kérdéseket összekeverik a hitéleti vagy lelki szerepvállalással, azt a felszínes, általánosító következtetést vonva le, hogy az egyházi vezetők úgymond elárulták a magyar szabadságharcot...

Pedig ha belemélyedünk az események sodrába, visszaporgetjük az időt 175 évvel, sokkal árnyaltabban látjuk helyünket, s tán máig érvényes vagy örök tanulságokat is levonhatunk. A levéltári anyagok kutatásai során történészek és józan szándékú szakemberek egyaránt látják, hogy Európában 1848 forradalmi és polgári átalakulása nem érte váratlanul az egyházakat, ezen belül a magyar egyházat sem. A francia felvilágosodás és forradalom hatására Európában elterjedt az a felfogás, hogy a pap állami alkalmazott s a fennálló politikai-társadalmi rend tanítójaként tevékenykedik.

Az egyháznak tehát egyszerre kellett harcolnia az állami beavatkozás és az elvilágiasodás ellen. Harmadik kihívásként pedig az egyházi közösségeken belüli reformmozgalmak is jelentkeztek. Sokan szerették volna, hogyha az egyház is demokratikusabb lenne, püspökválasztást, a cölibátus eltörlését, parlamenti egyházmegyei zsinatot követeltek. Hogy a kor püspökei lojálisak voltak a császárhoz mint magyar királyhoz, az csak természetes, hiszen a püspököket a király

nevezte ki tisztségükbe. És Ferenc Józsefet is apostoli királynak tekintették, akinek alattvalói az egyházak is. Az erdélyi Fogarasy Mihály püspök ráadásul Ferdinánd nevelője volt, császárhűsége ezzel is megokolható.¹

A kuruckodó erdélyiség protestáns zászlóvivőinek egyébként is könnyebb dolguk volt, hiszen a magyar lakosság többsége is protestáns volt és a liberalizmushoz is közelebb állt. A konzervatívnak nevezett püspöki kar pedig tapasztalatból tudta, hogy a királyi gyámkodás, a monarchikus felügyelet, a hatalom gyakori beleszólása az egyházi életbe eleve megköti a kezét, s gyakorlatilag nem volt olyan autonómiaja, mint a protestáns gyülekezeteknek.

A társadalmi folyamatok és a liberalizálódás tehát felkészületlenebbül érte a katolikus egyházat, mint a protestáns egyházakat. Ebből is érthető a püspöki kar egy részének meghasonlottsága, kettős magatartása, de semmiképp nem beszélhetünk árulásról vagy gyávaságról. Az egyház a forradalmat elsősorban mint gyászt, fájdalmat, szenvedést, elszegényedést, békétlenséget élte meg.²

A békéért kellett felemelnie szavát és nem a háborúért... De azt is jó tudni, hogy az egyházak a Teleky-határozat nyomán azonos módon elrendelték a magyar nyelv hivatalos használatát az egyházi iratokban, körlevelekben, anyakönyvekben is, Kovács Miklós erdélyi püspök meg a '48-as forradalom után azonnomban visszaállította a Katolikus Státust.

A helyi lelkészeknek mindenképpen fontos szerepük volt mindenütt a társadalom szövetének építésében, az új törvények kihirdetésében, sőt néhol a nemzetőrség felállításában is. Ugyanilyen alapon sajnos rajtuk csattant elsőként a megtorlás is. Miközben a közigazgatás nem működött, nekik kellett tartaniuk a lelket a népben, s buzdítaniuk

a híveket, hogy álljanak készen a haza védelmére. Szabó Richárd kiskundorozsmai káplán például 1848. április 2-án ekképpen prédikált: „Isten ne adja, de ha a régi rendszer romjaiból ismét a zsarnokság támogatására készülő erők felkelnének, akkor a hazának a ti védő karjaitokra lesz szüksége.”³

Még ha úgy is tűnik, hogy egyes püspökök vagy papok behódoltak Bécsnek, a gyakorlat, a levéltárak tansága többnyire azt mutatja, hogy a magyar püspökök és papok népükért szálltak síkra. Az úgynevezett konzervatívok is az új kormány mellé álltak, és 1848. október 3. után – vagyis Ferdinánd haditörvényének megjelenésétől – a szabadságharcot támogatták.

Akkor is igaz ez, ha voltak köztük, akik mindent lázadásnak minősítettek és a szabadságharc leverésétől várták az egyházi élet megszilárdítását. A vidéki papság még nagyobb áldozatot hozott, hiszen mind a császári kormány, mind Kossuth kiáltványát ők olvasták fel, ők hirdették ki szöszékről a trónfosztást. A frontvonalak többször változtak, a települések gazdát cseréltek, de a jegyző után a pap volt az, akit a bevonulók felelősségre vontak.

A lelkészek, papok többsége nem hagyta el állomáshelyét, prédikációikkal és lelki szolgálattal erősítették népük, híveik öntudatát, sőt vállalták a megtorlással járó szenvedéseket is. A levéltári források szerint a leírhatatlan nyomor és szegénység okozta szenvedéseket maguk a papok próbálták enyhíteni saját munkájukkal, a kincstárnál közbenjáró koldulással és fizikai munkával egyaránt. Voltak egyházközségek, ahol szó szerint ők tartották el a híveiket.

A polgárháborús viszonyok és a szabadságharc sajátos lelki szenvedéseket is felszínre hozott, hiszen sok özvegyen maradt asz-

zony például nemcsak azért nem tudott újra házasságot kötni, mert gyakorlatilag alig volt akivel, hanem mert férjük halálát roppant nehéz volt bizonyítani jogi szempontból.

Külön említést érdemel a dél-erdélyi papok és hívek, egyházközségek tragédiája. (...) Volt püspök, akit halálra ítélték, de aztán hosszas diplomáciával megmentették, ugyanakkor több papot is kivégeztek. Gonczeczky János mezőhegyesi lelkész egyszerűen azért, mert a császártól való hagyományos imádkozást 1849-ben a magyar kormányért és a magyar hadseregért szóló imával cserélte fel. Volt, akit vasban eltöltendő várfogságra ítélték, ennek ellenére még a konzervatív püspökök is a magyar ellenzék oldalára álltak. Széchényi István nemzeti érzéseket felkorbácsoló temetésén már az a Scitovszky János pécsi püspök celebrálta a gyászmisét, aki addig császárhűségéről volt híres. Az 1860-as években meg alig volt nála népszerűbb személyiség.

Valójában tehát a Habsburg-kormányzat is elszámította magát, mert a magyar katolikus egyház, sőt a magyarországi egyházak is – együtt az erdélyi részegyházakkal – sokkal mélyebb kapcsolatban, hűségben voltak a társadalommal, népükkel, semhogy el tudta volna őket szakítani.

A maguk módján a papok, lelkészek mindenütt kiálltak a szabadságtörekvések mellett, vállalták a zaklatásokat, a megfélemlítést és szolgálták népükben Krisztust.

Sebestyén Péter

¹ Tamási Zsolt: *Ínség és borzalom. '48-as események Alsó-Fehér-vármegyében*, in: *Keresztény Szó*, XI. évf. 1. szám, 2000. január.

² Marton József: *Megalkuvók voltak-e '48 püspökei*, in: *Keresztény Szó*, IX. évf. 3. szám, 1998. március.

³ Zakar Péter: *Az egyházak 1848–49-es szerepéről*, in: *Délmagyarország*, 2000. március 15.

Ökumenikus istentisztelet Szatmárcsekén a Himnusz születésének 200. évfordulóján

Nemzeti imádságunkra irányult a figyelem 2023. január 22-én Szatmárcsekén. Kölcey Ferenc éppen kétszáz éve, 1823. január 22-én ebben a tiszaháti, a mai ukrán–magyar határhoz közeli településen fejezte be a Himnuszt. 1989 óta ezen a napon ünnepeljük a magyar kultúra napját is. Az évfordulóról ökumenikus istentisztelet keretében, négy történelmi egyház vezetőjének szolgálata mellett emlékeztek meg: ígét hirdetett Palánki Ferenc, a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye megyéspüspöke és Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke, a könyörgés imáját Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke, az egyetemes könyörgést pedig Kocsis Fülöp, a Hajdúdorogi Főegyházmegye érsek-metropolitája mondta. Az Apostoli Köszöntést Szalay Kont esperestől hallhattuk. Az alkalmon köszöntőt mondott Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke. Az ünnepi eseményen jelen volt továbbá Orbán Viktor felesége, Lévai Anikó, Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes, valamint más közjogi és egyházi méltóságok. Ugyanekkor, itt jelentették be, hogy a Kölcey-emlékplakettet idén Berkesi Sándor Kossuth-díjas karnagynak és Varnus Xavér orgonaművésznek ítélte a Kölcey Társaság kuratóriuma.

Részletek Palánki Ferenc megyéspüspök ünnepi beszédéből

Kétszáz évvel ezelőtt egy hónapon belül három nagyság született: Petőfi Sándor, Madách Imre és Kölcey Ferenc Himnusza. Ezért jöttünk ma össze, hogy megköszönjük Istennek nagyjainkat. Petőfi szó szerint élt-halt a hazáért, a nemzetért. Madách Imre, aki szülőfalumban, Csesztvén is élt majd kilenc éven keresztül, halhatatlan művében bemutatta, hogy építhetnek az emberek bábeli tornyokat kőből, gondolatokból, ideológiákból, vallási tanokból, hiedelmekből, babonákból, az mind össze fog dőlni, ha kihagyják belőle Istent. Ez az ember tragédiája: a bűn, az Isten nélküli élet.

Amikor Kölcey megírta a Himnuszt, még nem sejtette, hogy az egész nemzet imáját írja meg. „Minden nagy mű a Szentírás parafrázisa” (Pilinszky). Ez is. Bőséges teológiai tartalommal bír. Áldást kér Istentől. Az áldás a jó megvalósulása az életben. A jó kedv nem csupán örömteli érzés, hanem a harmónia, az Isten kegyelmének jelenléte. Kérjük, hogy Isten minden helyzetben védő karját nyújtsa, adja erejét. Mindezekkel a fogalmakkal bőségesen találkozunk a Bibliában. Mondhatjuk, hogy a Himnusz egy hívő ember Istenhez fordulása, fohásza, aki minden bűn, emberi gyarlóság, gyengeség ellenére is szinte könyörögve kéri a kedvet, a kegyet, a védelmet, a jót, a bőséget magyar népe számára. (...)

Feladatunk van: őrizni és továbbadni az elődeinktől örökölt keresztény hitünket. Hatalmas felelősség ez!

Kívülről a liberális globalizmus, belülről az önző, élvezethajszoló, magáért élő életforma rombolja erkölcsi tartásunkat. Sok pénzt keresni kevés munkával, ügyeskedve, becsapva másokat, hasznot szerezni. Erre mondják, hogy életrevaló. De vajon az ilyen ember „örök-életre” való? Ott van az evangéliumi kérdés: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de a lelke kárt szenved?” (Mt 16,26).

Isten válasza az ember imájára az evangélium, az örömhír lényege: „Úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta oda érte, hogy mindaz, aki hisz benne, el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3,16). Jézus nem szenvedni szeretett, hanem minket szeretett. A bűn által porig alázott embert föl akarta emelni az isteni lét szintjére. Ez Isten irtalmas szeretetének a misztériuma. Ezen a ponton találkozik az ember imádsága az Isten szeretetével.

Kölcey arra tanít, hogy a hazaszeretet, mint minden erény, áldozatot követelhet, mert a szeretethez mindig hozzátartozik az áldozat.

A csíksomlyói keresztút ötödik állomásának felirata így hangzik: „Keresztviseelő Krisztusom! Segítsd meg székeley népedet, hogy nagy lélekkel hordozza keresztjét!” A trianoni gyalázatos békediktátum több millió magyart szakított el az anyaországtól. De ők nem lettek terroristák, nem kezdtek el robbantgatni, hanem nagy lélekkel hordozták és hordozzák keresztjüket, miként Krisztus. Hiszem, hogy ennek a hűséges Krisztus-követésnek nem marad el a jutalma. Ha más nem is, de a megmaradás megadatik.

Kérdés minden kor minden emberéhez, magyarjához: vajon mi megálljuk-e helyünket? Tudjuk-e még mi is nagy lélekkel, nagylelkűen hordozni a keresztünket és kiállni értékeink mellett? Elődeink, szüleink, nagyszüleink továbbadták nekünk hitüket, mi vajon tudjuk-e továbbadni? A módszer nagyon egyszerű: hitelenség! A változás, a megújulás belülről, a megtért ember szívéből indul. Életre váltani az evangéliumot nagyon egyszerű, de egyáltalán nem könnyű! Jézus tanítása szerint életünkben az első helyen Istennek kell lennie. Az Isten iránti szeretet határozza meg életünk minden kapcsolatát, lépését, cselekedetét.

Nagyszüleim egyszerű, földműves embe-

rek voltak tiszta hittel, egyenes lelkű, tiszta tekintetű emberek. Egyik nagyapám így figyelmeztetett a helytelen cselekedetre: „*Fiam, ez nem való!*” Mások meg: „*Ez így való!*” A Szentírás tanítása: „*A valóság Krisztusban van*” (Kol 1,19). Amit nem való tenni, az nem valóság, vagyis nincs köze Krisztushoz, az igazi valósághoz, a léthez, az igazsághoz, a szeretetben való létezéshez. A másik nagyapámtól pedig azt tanultam meg, mit is jelent az istenszereteten alapuló családszeretet. Nagymamám hat évig ápolta agyvérzés után. Azt mondta: „*Amikor kimondtuk az igent Isten oltáránál, ez is benne volt. Tudom, hogy ha fordítva lett volna, akkor nagyanyáid ugyanazt megtette volna értem.*”

Felvállalták egymást, egymás keresztjét, életét teljességgel, felelősséggel. Úgy tekintettek egymásra, mint Isten ajándékára, akit el kell fogadni és el kell vezetni a szeretet forrásához, Istenhez.

Igent mondtak Istenre. Igent mondtak a gyermekekre, a családra, és ezáltal igent mondtak a nemzetre, a hazára. A krisztusi hit sziklijára építették – miként első szent királyunk, Szent István is – az életüket. S úgy építették földi életüket, úgy végezték napi munkájukat, hogy közben épült a nemzet, és épült bennük és körülöttük Isten országa.

Merték odaadni életüket, méricskélés nélkül, szeretetből. Nem gondolkoztak azon, megéri-e négy gyermeket fölnevelni, nem kezdtek magyarázkodni, hogy ebben a világban nem érdemes, meg lehetetlen. Szeretettel elfogadták Isten akaratát. A szeretetet nem kell megmagyarázni, a szeretetlenséget meg nem lehet.

Az Isten országában az uralkodás nem azt jelenti, mint a világban, hogy mindent megtehetek a másikkal, hanem azt, hogy mindent megtehetek érte. Meg is halhatok érte...

Elődeink, nagyjaink és főleg a Himnuszunk megtanítanak arra, hogy honnan merítsük mindehhez az erőt. Istenbe, a hitünkbe kapaszkodjunk. A hit megtanít bennünket, hogy hogyan kell élnünk, hogyan lehetünk krisztusiak, vagyis keresztények. „*A szél kihívásaira a fa a gyökereivel válaszol.*” (Illyés Gyula). Ragaszkodjunk tehát öseink keresztény hitéhez, így szerethetjük igazán hazánkat. A Szentlélek erejéből legyünk hiteles tanúi a krisztusi szeretetnek, hogy felemelkedjünk a bűn, a sötétség, az önzés mélységeiből és mi mindannyian örök életre válók legyünk.

Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök áldást kérő imája

„*Szánd meg, Isten, a magyart, ki – kínja tengerén – keresi helyét Európában és a világban. Szánd meg, Isten, a magyart, ki keresztény hitét könnyen újpogány eszmékre cserélné. Szánd meg, Isten, a magyart, ki Kárpátalján naponta veszélyeknek van kitéve háború, hideg és sötétség közepette.*

„*Szánd meg, Isten, a magyart, kit Erdélyben magyarsága, Magyarországon cigánysága miatt szólnak meg.*

„*Szánd meg, Isten, a magyart, hogy ne csaljon adót a gazdag és ne kényszerüljön lopni a szegény.*

„*Szánd meg, Isten, a magyart, az öreget és a fogyatékkal élőket, kit magára hagynak, megtagadva tőle a gyengéd simogatást és a jó szót.*

„*Szánd meg, Isten, a magyart, a diákokat, hogy igazán ismerje a Himnuszt, a Szózatot vagy akár az Apokrifet és a Sorstalanságot is.*

„*Szánd meg, Isten, a magyart, ha már maga sem tudná, hol lakott itt Vörösmarty Mihály.*

„*Szánd meg, Isten, a magyart, hogy ne felejtse el a tárgyias ragozást.*

„*Szánd meg, Isten, a magyart, hogy mindig viszsztaláljon Szatmárcsekére.*

„*Szánd meg, Isten, a magyart, és emeld fel ezt a nemzetet.*”

Szemelvények Fekete Károly református püspök szavaiból

Fekete Károly tiszántúli református püspök igehirdetésében a 90. zsoltár ékességét hangsúlyozta: Himnuszt ihlető imádság ez. A kettő között lelkületazonosság van. Mindkettőnek a szavai ünnepet teremtenek, elcsendesedést követelnek. Benne van, ha kimondjuk és énekeljük, a történelmünk, az életünk, minden, ami fontos – emelte ki. A szív matematikájának működésével folytatta beszédét, amelyben az Istenrel való számolás mikéntjét osztotta meg az egybegyűléssel. A legfontosabb művelet a püspök szerint az összeadás: tudni kell összeadni a tisztességet, a figyelmet, a tehetséget és társul szegődni a teremtő, megváltó és megszentelő Istenhez, mert ez az ember számára a legfontosabb összeadás, és akit a balsors már régen tép, az sürgetően tudja kérni. Isten ugyanis tudja, hogy van nála lehetőség, hogy megszakítsa a rossz folyamatokat, még a büntetés folyamatát is. Meg tudja szakítani azt, amit a történelem rossz lépéseinek következtében el kell szenvedni – fogalmazott. Igehirdetését a zsoltáros és a Himnusz hasonlatával zárta: mivel Kölcey műve és a 90. zsoltár is az Isten készítette jövőöért rimánkodik, ezért mi, emberek se szégyelljük kérni ezt az Úr által készített jövőt.

Részlet Orbán Viktor miniszterelnök ünnepi beszédéből

A Himnuszt legutóbb öt nappal ezelőtt énekeltem. Álltunk Losoncon, Duray Miklós halhatatlan barátunk ravatalánál. Magyarok a Kárpát-medence minden szegletéből, leginkább persze a Felvidékről és Kis-Magyarországról. Álltunk és énekeltek. Nem búcsú gyanánt. Nem azért, hogy elköszönjünk a barátunktól. Azért énekeltek, hogy fel- és beemeljék őt az örökkévalóságba, beemeljék őt a magyarok panteonjába. Az összegyűlt több száz magyar mindegyike számára nyilvánvaló volt, hogy a szükséges emeltyű csak a nemzeti imádságunk lehet. Ahogy az történni szokott az olimpiai dobogó tetején álló honfitársaink vagy a nemzeti ünnepeinken megidézték, nagyszerű elődeink előtt tisztelegve is. Ezeréves távlatban sincs másik darabja a magyar kultúrának, amely képes lenne úgy felemelni a szívünket, mint a Himnuszunk. Ha arra a lehetetlen vállalkozásra adnánk a fejünket, hogy egyetlen mély és komoly testtartását követelné, a Himnusz mégsem térdepelve és végképp nem leszegett fejjel énekeljük. Éppen ellenkezőleg: egyenesen, rendíthetetlenül állva, szinte szilajul és mindig felemelt fejjel. (...)

S bár műfaját tekintve a Himnusz imádság, fohász és jeremiáda, s így a bűnbánó alázat mély és komoly testtartását követelné, a Himnusz mégsem térdepelve és végképp nem leszegett fejjel énekeljük. Éppen ellenkezőleg: egyenesen, rendíthetetlenül állva, szinte szilajul és mindig felemelt fejjel. (...)

A Himnusz arra emlékeztet bennünket, hogy nekünk, magyaroknak is, mint minden keresztény népnek, akik értik, mi a bűn és a megbocsátás, jó okunk van a bűnbánatra. Igen, mi, magyarok sem vagyunk büntetlenek. Hibáink és fogyatékosaink is számosak. A kérdés csak az, mit kezdünk ezzel a fel- és beismeréssel? Talán térdeljünk le a foci pályán közepén? Vagy döntünk le a nagy elődeink szobrait? Tagadjuk meg és töröljük el ezeréves kultúránkat? Vagy hagyjuk, hogy az önjelölt, hazátlan és liberális cenzorok megrostálják és átírják a magyarok történelmét? Kölcey mást mond. Papírra veti a magyar történeti irodalom legfontosabb mondatát: „*Megbűnhődte már e nép a múltat s jövődőt.*” Keresztény szemmel olvasva ez nem bönusz, szabadjegy vagy menlevél további bűnök elkövetésének esetére. Keresztény lélekkel ez a mondat annyit tesz, hogy bár bűneink száma és mértéke lehet magas, de a Jóisten mégsem törölt el bennünket a föld színéről. Ha meg is büntetett bennünket, de megengedi, hogy folytathassuk a történelmünket. Ennek az lehet az egyetlen oka, hogy erényeink és érdemeink is számosak, vagyis kiérdemelhetjük, hogy jövőnk lehessen. Sok olyan nép volt, amelyeknek sorsáról a Történelem Ura másképpen rendelkezett, és úgy tűnik, most is vannak olyanok, amelyek eltűnésre ítéltettek, és ez éppen most teljesedik be rajtuk. És ha igaz, hogy megmaradásunk nem vakszerencse, hanem a Jóisten segédelmével megívott politikai, katonai és szellemi küzdelmek, ütközetek és szabad-

ságharcok eredménye, akkor arra is érdemes keresnünk a választ, hogy mivel érdemeltük ki, hogy még mindig mi lakjuk a Kárpát-medence közepét, és még mindig miénk mindaz, ami belőle kisarjad. Ez még akkor is igaz, ha az összehúzó és kitáguló szív ritmusához igazodó Magyarország most éppen az összehúzózkodás állapotában van. Senki sem állíthatja, hogy biztosan tudja, mivel érdemeltük ki ezt. Inkább úgy lehet, hogy minden nemzedéknek joga s talán kötelessége is, hogy megtalálja a saját választát. S ez a válasz aligha szakítható el azoktól a veszélyektől, amelyek éppen fenyegetik a magyarok életét.

Harminc évvel ezelőtt azt hittem, hogy a nemzet függetlenség iránti, soha nem lankadó vágya volt az érdemünk. A szabadság itt hordozott véres zászlói alatt elhullott legjobbaink élete árán váltottuk meg a túléléshez való jogot és kaptuk jutalmul a megmaradást. Most, harminc évvel később még mindig így gondolom. De azt is gondolom, hogy ez önmagában nem lett volna elegendő. Az is kellett, hogy szabadságharcainkat ne pusztán a politikai függetlenség, a gazdasági és hatalmi önrendelkezés érdekében vívjuk. Legnagyobb küzdelmeinket hol békés, hol háborús eszközökkel, valójában mindig azért vívtuk, hogy azok maradhassunk, akik vagyunk. Úgy élhessünk, ahogy mi akarunk, és ne úgy, ahogy mások megmondják nekünk. (...) Ha van erény, ami kiérdemli a túlélés jutalmát, akkor az nem más, mint az önmagunkhoz való ragaszkodás. Ezért nem tudnak csapdába csalni ma sem azok a szíréhangok, amelyek arra csábítanak – ahogy ők mondják –, álljunk a történelem jó oldalára. Ezért nem szédülünk bele az egyre véresebb háború örvényébe, ezért akarunk tüzszünetet, tárgyalásokat és békét. A magyarok megtanulták, hogy a történelem jó és rossz oldalát azok a nagyhatalmak fogják meghatározni, akik utóbb felülkerekednek, és őket legkevésbé sem érdekli, mi a jó vagy mi a rossz a magyaroknak. Ezért nekünk a legbonyolultabb és legnehezebb helyzetekben is a történelem magyar oldalán kell maradnunk.

A megmaradás nélkülözhetetlen feltétele a helyes önismeret, önbecsülés: se túl, se alá. Különösen igaz ez ránk, magyarokra. Mi különleges nép vagyunk. Más népek erősek vagy gyengék, gazdagok vagy szegények, kicsik vagy nagyok, szabadok vagy elnyomottak. A mi lényegünk, a mi nemzeti magyar mivoltunkat nem lehet így meghatározni. Nem lehet, mert bár minden irányból szárazföld vesz körül bennünket, valójában szigetország vagyunk. Ezeregyszáz éve idejöttünk, kijelöltük a szálláshelyünket, idegenek között és szorításában. Nálunk méretezesebbek árnyékában berendeztük államunkat, és kialakítottuk az élet magyarság rendjét. És tartjuk azóta is több mint ezeregyszáz éve. Beszéljük a mindenki más számára érthetetlen nyelvünket. Írjuk a mások számára hozzáférhetetlen mélységű és magasságú irodalmunkat, és mások számára követhetetlen észjárással navigáljuk hazánkat az európai hullámverésben. Magyarország ugyanúgy, mint kétszáz éve, a Himnusz születésének napján, még mindig magyar ország. Mi mondjuk meg, ki jöhet be, ki maradhat itt, ki élhet velünk és ki nem. És mi akarjuk meghatározni azt is, hogyan kapcsolódhat össze az életünk a szomszédainkkal. Nem jöbök vagy rosszabbak vagyunk, hanem mások, és ezt a másságot a magyar kultúra adja, amelynek ma van az ünnepnapja. Innen, a hunniai Szatmárcsekéről is üdvözlőnk és nagybecsülésünket küldjük a pannon Veszprém városának és népének, amelytől Európa kulturális fővárosa – bizonyítottan Antall József régi tételét, miszerint magyarok vagyunk, tehát európaiak.

A Himnusz üzenetét és mélyebb értelmét számunkra Lukács evangéliuma 21. fejezetének 28. sora világítja meg. Összetartozó sorok, mintha ugyanaz a szellem írta volna őket: megbűnhődte már e nép a múltat s jövődőt, ezért egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejéteket. Mi vagyunk a magyarok, akik nem vagyunk és nem is leszünk alaválók más népeknél, és a magunk különleges mivoltában is vagyunk legalább olyan jó, derék és tiszteletreméltó nép, mint bármely másik. A többi, minden más a Jóistenre tartozik. Majd meglátjuk, hogy újabb kétszáz év múlva ki marad állva, és mely népeket rostál ki a Történelem Ura.

(Forrás: dnyem.hu, evangelikus.hu, reformatus.hu, miniszterelnok.hu)

Emlékezés és üzenet

Emigráns tapasztalatok és megválaszolatlan kérdések

Emlékezés

A nap, amikor elhagytam Anyámat, ma is emlékezetes. Ültünk a kisszobában és hallgattunk, de ez a hallgatás is harangszó volt. Az órára pillantva vettem észre, hogy indulnom kell a vonatra. Felálltam. Anyám is, aki faggatott, hogy miért vagyok ily szótlan. Ebben a pillanatban előtört a félelem, és minden, amit előkészítettem, legszívesebben visszacsináltam volna. Ne féljen, csak két hétre távozok külföldre, rövidesen visszajövök. Nem jössz te vissza, Fiam, mert politizáltál és neked innét menned kell. Menekülőnő! Ekkor elcsuklott a hangja és sírva borult le mindkét térdére. Átkarolta lábszáraim és zokogott. Hát olyan rossz anyád voltam én neked, hogy most elhagysz? Egyedül maradok, betegem. Mennem kell, indul a vonatom. Esik az eső, tovább tart gyalog megtennem a csúszós sáros utat. Elkísérlek egy darabon, Fiam, mondta törékeny hangján, s mint aki szégyellte, hogy könnyeket hullajtott felnőtt

gyermeke ilyen le- és elválása miatt, letörölte könnyeit és feltette fekete belinérkendőjét ősülő fejére. Indulhatunk – mondta. Nézd meg jól ezt a kis házat és ezt a szobát, itt születted, ezen az ágyon hoztalak a világra. Itt fűrésztöttelek és szoptattalak több mint két esztendeig. Itt térdeltettek babszemre és kukoricaszemre, amikor rossz voltál és dacoltál velem. De itt hullajtottam könnyeim is fekete hajadra, amikor fűrésztetés után fűsültetek, és mindig azt kérdeztem, mikor lesz ebből a csöppségből ember és milyen. Ez a szerény tanyasi hajlék volt az otthonod és a Hazád. Itt nem csapott be senki, itt lakott veled az Isten is. Gondolj vissza erre az otthonra, rám és Reá is – az Istenre, aki áldjon meg és vigyázzon rád, amíg élsz. Én most már nem tudok mást, csak imádkozni érted...

Elindultunk. Sírógörcsök szorították torkom, mellkasomba nem jött levegő, úgy éreztem, megfulladok. Vagy két kilométert mentünk együtt karon fogva, mint akit vezetnek az oltár elé, templomi esküvőre. Zuhogott az eső. Tovább már nem kísérlek, Fiam, Isten véled és velem is. Talán még találkozunk. Lehet, hogy nem kellesz ott az idegenben senkinek és majd hazajössz. Bár így lenne... Megcsókoltam az esővízzel vegyült könnyes arcát és mind a két kezét. Magamhoz szorítottam: én tudom, hogy kinek mit köszönhetek és kire kell felnéznem, ha példaképre lesz szükségem az életben. Köszönöm, Anyám, amit eddig kaptam és az Isten áldja meg. Erre a pillanatra számtalanszor visszagondoltam későbbi életemben és az akkori érzések ma is szíven szorongatják, amikor Anyám – ki azóta már örökre elhagyott – eszembe jut.

Üzenet

Amióta elhagytam szülőföldem, foglalkoztat, sőt kísért a kérdés: helyes volt-e a szabadságba történt menekülésem, vagy inkább nekem is, mint megannyi barátomnak és harcostársamnak, a szülőföldön maradáshoz kellett volna választanom. A rendszerváltás első pár esztendejében elszánt szándékom volt a hazatelepülés. Családom nem követett, így maradt továbbra is az emigráció. Közel ötven esztendő – felnőttfejjel megélt emigráció – egy emberöltő, amelynek élményvilágából és tapasztalataiból sok tanulságot és következtetést lehet levonni.

Első következtetés

A nagyvilágban mindenütt van számodra hely, ahol megbecsülést és elismerést szerzel becsületos és szorgalmas munkáddal és magatartásoddal. Ezáltal nemcsak Téged, hanem nemzeted is becsben tartják és rokonszenveznek veled. Az 1956-os szabadságharc-forradalom menekültjei felbecsülhetetlen értékű küldetést vállaltak és töltöttek be a

politikai, gazdasági és szellemi élet területén az egész világban, ennek a mai Magyarországnak is hasznát élvezte. A politikai menekültet végső fokon az legitimálja, ha elmondható róla, hogy számára mindenkor és mindenütt a *Haza mindenképp előtt* volt a cselekvés meghatározója.

Második következtetés

Érdekes megélnünk, hogy kiszakadásunkkal a családi és nemzeti kötelékből a világ nagy emberi közösségébe kerülünk, ahol egyrészt az azonos kultúrkör és vallás, másrészt pedig alkalmazkodási képességünk lehetővé teszi számunkra a beilleszkedést és ezáltal az egyéni érvényesülést is. Ugyanakkor a szabad és nyitott társadalmakban lehetőségünk adódott a közösségteremtésre és építésre. Kialakíthattuk saját, nemzet-megtartó közösségeinket a világ számos pontján, anélkül, hogy emiatt bárhol üldözésnek vagy megkülönböztetésnek lettünk volna kitéve. A világban végbemenő globalizációs folyamat csak akkor jelent veszélyt a nemzeti kultúrák számára, ha az illető nemzet nem elég erős és egységes ahhoz, hogy nemzetmegtartó paradigmája révén nyitott legyen az iránt, aminek befogadása számára előnyös és szükséges, zárt legyen ott és akkor, amikor önérdéke és önvédelme ezt megköveteli. Olyan folyamat tanúi vagyunk, amelyben a nemzeti gettósodást és fajgyűlöletet, sőt egy-egy nemzet felsőbbrendűségéről hirdetett elméleteket egyre inkább a part-

rően félmillió, a létminimum alatt élő svájci lakosról panaszkodott. 2019-ben ez a szám már közelített az egymillió felé.

Mit jelent ez? Az állam egyre inkább a nagytőke (multik) által „kitermelt” szociálesetek istápolására „kárhoztatott” mint adminisztrátor. Az úgynevezett „éhbért” (havi 3000 CHF alatti munkabért) fizető vállalatok száma Svájcban 2001-ben elérte a 3500-at. A multik gazdagodásával és terjeszkedésével szemben a tömegek élszegényedése tényként állapítható meg. (A 2006-os – svájci sajtóban is publikált – számadatok szerint a munkanélküliek száma kerekén 200 ezer volt, a szociális támogatásban részesülők száma 280 ezer, az alacsony nyugdíj kiegészítését „élvezők” száma szintén 200 ezer. Mit jelent ez? Azt, hogy a világ leggazdagabbnak titulált államában a felnőtt lakosság 12 százaléka a létminimum alatt él! Tehát minden tizedik svájci szegény!)

A hatalomnak és a hozzá tartozó hatalmi klikknek nincs előjele, azaz teljesen mindegy, hogy jobb- vagy baloldali. Számára csak egy a fontos: a hatalom megszerzése és minél hosszabb ideig való gyakorlása. Ugyanakkor nem ismeri be, hogy hatalomra jutását és annak gyakorlását elsősorban a nagytőkének és nem a manipulált választók szavazatának köszönheti. A demokrácia álcárcában jelentkező váltógazdaság (jobboldali-baloldali kormányok váltakozása) nem alkalmas a szociális igazságtalanság felszámolására, mert amit az egyik politikai klikk 4-8-12 esztendeig kitermelt, azt a másik politikai klikk 4-8-12 év alatt sem tudja vagy nem is akarja (gyökeresen) megváltoztatni. Továbbá: milyen szemérmetlen állítás az, amikor a parlamenti képviselőket népképviselőknek nevezik, akik többségükben átlagosan 8-10 cég igazgatói tanácsában foglalnak helyet, nagyobb részük pedig valamely gazdasági lobbiszervezet képviselője, illetve magasrangú alkalmazottja. Hol vannak az említett 10 százaléknál szegények és a lakosság 70 százalékát kitevő lakásbérlet (nincstelenség) képviselői?

A pártdemokráciáról azt állítják a politikusok, hogy az a leghasználhatóbb társadalmi modell. Véleményem, hogy a pártdemokrácia elvesztette hitelét, nem a nép valós többségének akaratát képviseli, hanem manipulál és eszköz az uralkodó klikk kezében a megszerzett hatalom biztosítására. Az igazságosabb társadalomszerkezet-ről, mint például a javak elosztásáról nincs társadalmi vita, nincsenek új modelltervek. A tőkés társadalom (kapitalizmus) mint egy bebetonozott bunker konzerválja a hatalmi klikk számára előnyös hatalmi struktúrákat.

Úgy tűnik, az emberiség zöme évezredek óta arra van kárhoztatva, hogy munkája gyümölcsét egy-egy hatalmi klikk jólétének biztosítására tétje. Évezredek örökség, amelyet sem egyházi, sem monarchikus, sem tőkés, sem szocialista rendszereknek nem sikerült eddig megváltoztatnia. Kérdés marad számomra, hogy van-e megoldás a jobb kilátásra.

Negyedik következtetés

Mint kisebbségi sorba beleszületett felvidéki magyarnak kötelességként tapadt életemhez és minden cselekedetemhez a magyarság egységének gondolata és megvalósítása. Emigrációm minden pillanatában azon fáradtam, hogy ez ne „álom” maradjon, hanem megvalósuljon. Meggyőződésem, hogy az idő a magyar egység megvalósításának dolgozik. Geopolitikailag talán egy új Dunai vagy a Kárpát-medencei Konföderáció

B. Szabó Péter nagyapja, Szabó Gábor

B. Szabó Péter édesanyja, Szabó Lujza

B. Szabó Péter szülőháza a tanyán Naszvad-Hamusadon

nerség, szolidaritás és a keresztény értelem-ben vett felebaráti szeretet váltja fel. Ilyen értelem-ben a kereszténység kétezer esztendő-s miszerint mindnyájan Isten gyermekei vagyunk, – minden elkövetett egyházi hibák és bűnök ellenére – nem volt és nem lesz hiábavaló. Minden más világmegváltó politikai elképzelés csődöt mondott eddig, mert kiderült róluk, hogy önös, szűk hatalmi klikkek érdekeit szolgálták.

Harmadik következtetés

Az emberiség történetében továbbra is a leg-égetőbb megoldásra váró feladat a szociális igazságtalanság megszüntetése. Sokaknak még mindig téves elképzelése van az úgynevezett nyugati jólétről. Svájcban élve, ime itteni példák arra, hogy a profitéhes társadalomszemlélet tömeges elnyomorodást eredményez: 2000-ben 375 svájci bank évi tiszta nyeresége 19,5 milliárd svájci frank volt, 2019-ben csak egyedül a Svájci Nemzeti Bank kerek 50 milliárdos tiszta nyereséggel zárta az évet. Az úgynevezett privat szektor (élelmiszergyártás, kémiai üzemek, kiskereskedelem) évi nyeresége legalább ilyen mértékű volt évről-évre. Ezzel szemben 2001. május 1-jén két svájci miniszter beisme-

keretében. Az Európai Unió a magyar örendelkezés terén nem hozta meg azokat az elvárásokat, amelyek a trianoni igazságtalanságokat felszámolták volna. Mikor ismeri fel végre az EU, hogy van magyar kérdés, amelynek megoldása a magyarság jövőjére nézve stratégiai fontosságú és Trianon után bő száz évvel a magyarság és Közép-Európa jövőjére nézve nem tűr halasztást?

B. Szabó Péter

B. Szabó Péter

Levél haza

Emléklül Győre Árpádnak

Fényképet tartok kezemben
– Szülőházam a tanyán
üres sívár e ház
mióta elhunyt
Édesanyám

Kopaszra nyírták a tájat
Kivágtak erdőket gyümölcsfákat
Nem virít többé
a virágos rét
Velőmben lüktet mégis
őseim hazahívó szava

Hiába keresném
a fákat ősvényeket tisztásokat
– a tudat megöli honvágyam
Siratni múltam nem térek haza

Sírni a természet gyalázásán
Keresni a bűnösöket
Sírni Anyám sírjánál
– szál virággal Néki még tartozom
A Rokonok sajnálkozásán
– hogy mennyire hiányzom –
Sírni a Barátok elhullásán
Zokogni azon
Hogy szeretőim másé lettek
Szánakozni Rajtatok
Mert nem vagytok szabadok

Ily gyászmenetre nem kívánkozom

Nem térek Haza!

(Zürich, 1986)

B. Szabó Péter

Késő hazatérés

Megtérek mint tékozló fiú
Hazámba
szegény csonka Magyarországra
S lehajtom fejem
Trianon keresztje előtt
hol megfeszítve látom Őt

Oh édes Hazám!
Mit lát szemem
kifosztott berkeidben
nem szól madárdal
elrabolt bérceid
a turulmadár sem örzi már
a csodaszarvast hiába keresem
csak mesékben él még
az emlékezet
őseim hívó szavát
elfújta a keleti szél
kit keresek
sírok domborulata fed

Mezeid lankáit
nem öntözi ősi vér
vitézid messzi tájakon
vert hadak koldusaként
könyörögnek beeresztésért
száműzött néped fattyaként
idegen földben eresztenek
csirátlan gyökeret

Támadj föl!
tetszhalott vergődésedből
Nemzetem
Még van egy esélyed:
hívd haza tékozló
bűnbánó Gyermekeid!

(Szekszárd, 2012. január 21.
a budapesti Hősök terén tartott
nagygyűlés emlékére)

A szerző Zürichben élő író, költő, közéleti vezető, a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör (SMIKK) elnöke.

Elhunyt Smuk András, a bécsi Europa-Club elnöke

Dr. Smuk András geológus, a bécsi Europa-Club elnöke életének 76. évében, 2022. január 12-én hazatért Megváltó Urához. A gyermekként családjával Ausztriába menekült honfitársunk közel fél évszázadon át dolgozott az ausztriai magyar közösségért, az 1956-os forradalom és szabadságharc emléke, illetve a magyar identitás megőrzéséért.

Smuk András 1947. szeptember 17-én született egy az osztrák–magyar határtól néhány kilométerre, a Hanság északi peremén fekvő kis faluban, Pusztasomorján. Két testvére van. Nagyszülei és szülei – édesapja, Smuk András és édesanyja, Gósi Mária – is parasztemberek voltak. Nem volt nagy birtokuk, huszonöt hold földön gazdálkodtak, de már ez is elég volt ahhoz, hogy 1952-ben kuláklisra kerüljenek. Azzal fenyegették a családot, hogy kitelepítik őket. Miután földjeiket államosították, édesapja 1952-ben a kommunista hatalom fenyegetése elől, átjutva az aknazáron, Ausztriába menekült. Hozzátartozói négy éven keresztül semmit sem tudtak róla. 1956-ban hazatért, ám a forradalom és szabadságharc öröme hamar tragédiába fordult, és az egész család, immár együtt, menekülésre kényszerült Bécsbe. Emlékezéseikben sokszor felidéztek, hogy a család kutyája milyen sokáig kísérte a határ felé haladó szekereküket.

Smuk András 1958 és 1962 között az Innsbrucki Magyar Gimnázium diákja volt, de nem ott érettségizett, mert azt az iskolát 1962-ben bezárták. Ekkor Burg Kastl-ba került, ott érettségizett 1967-ben. Mindkét iskolának hálás volt a benne erősített haza- és nyelvszeretetért, öntudatért.

A Bécsi Egyetem geológiai és ásványtani szakán diplomát és doktorátust szerzett, majd olaj- és földgázkutatóként dolgozott 2010-es nyugdíjazásáig. 1975-ben feleségül vette Döbrentey Máriát, házasságukból két lányuk született.

Smuk András közel ötven éven át szolgált az ausztriai magyarság ügyét különböző beosztásokban. A Központi Szövetség tisztviselőjeként a '80-as években aktív részese volt a bécsi magyarság állami elismertetéséért folytatott küzdelemnek.

A bécsi Europa-Club magyar kultúregyesületnek előbb titkára, majd 2008-ban elnöke lett.

„Az Europa-Club, Valentiny Géza támogatásával 1987 őszén kapott otthont a Pázmáneumban, ahol 21 év alatt kb. 400 különböző programot szervezett. Ha nem is mindegyi-

ket az egykori papnevelde dísztermében, de a zömét igen. A klub nem egyházi egyesület, ennek ellenére közel tíz püspök és főpap volt a vendége. A rendszerváltozás után szép számban fordultak meg nálunk miniszterek, államtitkárok, nagykövetek és politikusok.

Előadók voltak az MTA elnökei, a magyar tudományos és szellemi élet képviselői. A magyar irodalom és színházi élet legkiválóbbjai léptek fel nálunk. Nevüket felsorolni hosszú lenne. Nemegyszer voltak vendégeink a magyar zene és folklór reprezentánsai. Nemegyszer számoltak be nálunk a nyugati magyarság és a Kárpát-medencei magyarság képviselői. Mindezek a rangos vendégek nemcsak az Europa-Club, hanem a Pázmáneum hírnevét is messzemenően öregbítették” – fogalmazott 2017. május 6-án a Pázmáneumban a Valentiny Géza-emléktábla ünnepélyes avatásakor.

2012-ben részt vett az Ausztriai Magyar Szervezetek Kerekasztala megalapításában. Szerepvállalásával, munkásságával sokat tett azért, hogy a magyar műveltséget ápoló közösség évtizedek múlva is élő valóság maradjon Bécsben.

A magyarság érdekében végzett munkájáért 2013-ban átvette a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét, 2016-ban a közép-európai régiók közötti kapcsolatok ápolásáért a bécsi városházán Centrope-díjjal tüntették ki, 2022-ben pedig Jánossomorja Tiszteletbeli Polgára kitüntető címet adományozta számára szülőfaluja (-városa).

Smuk András Jánossomorjához, szűkebben Pusztasomorjához mindig is erős kötődés fűzte. Meghatározó szerepe volt abban, hogy a település és a bécsi emigráns szervezet közösen létrehozta 2011-ben az Andau/Mosontarcsa felé tartó, az egykor tízezernek menekülőútvonalként szolgáló tarcsai út mellett a Menekülők Kopjafáját, amely azóta is a városi emlékezés egyik kulcshehelyszíne, számos alkalommal emlékezett ott együtt Jánossomorja és a bécsi emigráció.

„Munkásságával Smuk András nemcsak az ember szülőföld iránti szeretetére mutatott követendő példát, de segített abban is, hogy Jánossomorja tisztázza saját múltját, szembenézzen a viharos időkben itt történetekkel, megértse és megpróbálja erősíteni, közösséget kovácsolva feldolgozni azt. Ezzel Jánossomorja öntudatához, múltjához, jelenéhez és jövőjéhez egyaránt fontos építőkövet helyezett a falba. Hiánya fájó, ám a példa, amit a szülőföld szeretetéről mutatott, megmarad” – fogalmazott búcsúzó közleményében Jánossomorja Város Önkormányzata.

Mentsik Szilvia elnökhelyettes arról tájékoztatta az Europa-Club tagságát és barátait, hogy a család kérésére a temetésre később, szűk családi körben kerül sor. Együttal tolmácsolta a család kérését, miszerint virág vagy koszorú helyett az arra szánt összeget ajánlják fel az Europa-Club számára adományként.

Isten nyugosztalja Smuk András!

Összeállította Varga Gabriella, a volksgruppen.orf.at és más források alapján

Magyar óvoda Bad Schallerbachban is

A Felső-Ausztriai Hétfégi Magyar Óvoda és Iskola keretein belül 2022 októbertől Bad Schallerbachban is kínálnak óvodai foglalkozást 3–6 éves kor közötti gyermekeknek. Hente egy alkalommal, csütörtök délutánként 15.30–17.30 között gyűlnek össze a Pfarrsaal épületében (Linzer Straße 15.), ahol Hornyák Zsuzsa óvónő tanítja őket az anyanyelvükre. Jelenleg hét kisgyermek jár heti rendszerességgel a foglalkozásokra. Hornyák Zsuzsanna korábban a Felső-Ausztriai Hétfégi Magyar Óvoda és Iskola pedagógusaként szerzett

tapasztalatokat Ausztriában a nem anyanyelvi környezetben élő gyermekek oktatásában, amikor a 2021/2022-es tanévben a korábbi óvónőket helyettesítve Welsben az óvodai csoportokban tartotta a foglalkozásokat. Régi terve volt, hogy lakóhelyén is elindulhasson a magyar nyelvű foglalkozás. Hornyák Zsuzsanna Magyarországon is óvónőként dolgozott, és már hét éve él a családjával Bad Schallerbachban. Jelenleg is a hivatásában dolgozik, méghozzá egy welsi óvodában asszisztensként. „Volt lehetőségem látni, milyen nehéz gyerme-

keink számára is egy idegen nyelvű környezetbe beilleszkedni, ezért már a kezdetek óta szerettem volna egy magyar nyelvű óvodás csoportot szervezni, ahol a kicsik felszabadultan használhatják anyanyelvüket, jobban megnyílnak, bátrabban beszélnek, könnyebben tudnak barátságokat kialakítani” – fogalmazott az ORF magyar szerkesztőségének a pedagógus. A Felső-Ausztriai Hétfégi Magyar Óvoda és Iskola vezetője, Kladek Antal Mónika továbbra is segíti a munkáját. A magyar óvodapedagógia alapjaira támaszkodva szervezik a foglalkozásokat, amelyeknek az anyagát a magyar népi mondókák, gyermekdalok és mesék adják. (volksgruppen.orf.at/magyarok)

Humorsarok

Pistike felel történelemből. Kérdi a tanárnő:
– Hol írták alá a függetlenségi nyilatkozatot?
– Hát szerintem biztos a lap alján!

– A vakond naponta annyit eszik, mint amennyi a testsúlya – magyarázza a tanár néni.
Pistike közbeszól:
– És honnan tudja a vakond, hogy mennyi a súlya?

Pistikét a suliról faggatja a szomszéd néni:
– És melyik a kedvenc tárgyad az iskolában?
– A csengő!

Rejtvény

1	2	3	4		5	6	7	8	9		10	11
12					13						14	
15				16						17		
18			19		20			21			22	
		23		24	25			26			27	
	28		29		30					31		
32							33		34			
35					36	37		38			39	

Vízszintes: 1. Tamási Áron egyik regényének a címe. 12. Tamási Áron egyik hőse. 13. Nem fölött. 14. Kobalt vegyjele. 15. Kék színű virág. 17. Kettős betű. 18. Törött orr! 19. Tiltószó. 20. Maros megye autójelzése. 21. Életlen kés! 24. Elektronikai szakáruháza Zalaegerszegen. 28. Fél kreatin. 30. Ilyen állat például a ló. 31. Ilyen vágófűrész is van. 32. Odafigyel a munkájára. 33. Madárfajta. 35. Időseknek sok van belőle. 36. Kettős betű. 38. Kötőszó. 39. Éneklő szöcska.

Függőleges: 1. Férfinév, Tamási Áron eredeti neve. 2. Figyelmes. 3. Gabon, spanyol, francia autójelzés. 4. -tlan párja. 5. ... Dawn Chong, színésznő. 6. AKC Misi dala. 7. Híres musical. 8. Egyik Pál utcai fiú. 9. A múlt idő jele. 10. Tetőjavító mester. 11. Híres a parajdi. 16. ... Cooper, ruházat. 17. Becézett lassú állat. 21. Krisztián feje! 22. Húsvéti virágok. 23. Nemesfém. 25. ... Ferenc, magyar zeneszerző. 26. A héber ábécé 18. betűje. 27. Az ég színeben tündöklő. 28. Nemzetiség, törzs. 29. Fejetlen Pepco. 32. Tamási Áron-mű. 34. Kerület. 37. Mese vége!

Készítette: Fülepné Sziblik Mónika

Címlapversünk forrása: [jonas.magveto.sk/
menu-bal/keresztynversekgyujtemeny/
keresztynversekgyujtemeny/Gerzsenyi_Sandor.htm](http://jonas.magveto.sk/menu-bal/keresztynversekgyujtemeny/keresztynversekgyujtemeny/Gerzsenyi_Sandor.htm)

Hirdessen az Életünkben!

Apróhirdetés:
Keret és fénykép nélkül: 100 HUF vagy 0,30 EUR/betű
Keret: 3500 HUF vagy 10 EUR
Fénykép: 7000 HUF vagy 20 EUR
Többszöri hirdetés esetén kedvezmény.

Nagyhirdetés és PR-cikk:
Teljes oldal: 400 e HUF vagy 1100 EUR
Féloldal: 300 e HUF vagy 800 EUR
Negyedoldal: 200 e HUF vagy 500 EUR
Többszöri hirdetés esetén kedvezmény.

Keresse lapunkat a világhálón is:
www.eletunk.net

A szerkesztőség a nem saját írású cikkek tartalmáért nem vállal felelősséget, mindazonáltal kellő körültekintésre törekszik. Az olvasóinktól és külső forrásokból érkező cikkek tartalmáért azok szerzői vállalnak személyes felelősséget.

Látogasson el ide is:
www.kalejdoszkopfolyoirat.eletunk.net
www.facebook.com/kalejdoszkop

Jó szívvel ajánljuk:
www.jakabantal.eletunk.net
www.facebook.com/jakabantal-keresztynyor

Lapunk megjelenése megvalósult a Magyar Kormány támogatásával. A Bethlen Gábor Alap hozzájárult a kiadónk működésével és ezzel a lapunk fenntartásával kapcsolatos költségekhez.

ÉLETÜNK

Az európai magyar katolikusok lapja

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Misszió Média Lap- és Könyvkiadó Kft.
H-1165 Budapest, Zsemlekes út 25/A. I. 5.
Telefon: +36 70 635 7064 (privát)
E-mail: iroda@eletunk.net
Honlap: www.eletunk.net
www.facebook.com/eletunkujsg

Felelős kiadó és főszerkesztő:
Varga Gabriella

Felelős szerkesztő:
Vencser László

Konzulensek: Sajgó Szabolcs SJ, Szöcs Csaba,
Varga János, Vértessaljai László SJ

Szerzők: Czirják Árpád, Hiba György SJ,
Kovács Péter, Mustos Edit, Sebestyén Péter,
Simon Kinga, Udvarhelyi Olivér, Vincze András

Lapunk szerzői, szerkesztői és konzulensei
önkéntes alapon teljesítik vállalásaikat.

Előfizetés:
közvetlenül a kiadóhivatalnál vagy
az európai magyar lelkesítégek keresztül

Előfizetés a 2023. évre közvetlenül a kiadónál:
35 EUR/év, 7000 HUF/év

Digitális változat:
20 EUR/év vagy 6000 HUF/év

Bankszámlaszámunk:

MISSZIÓ MÉDIA KFT.

OTP BANK
11716008-22527699

HU85 1171 6008 2252 7699 0000 0000
SWIFT (BIC) azonosító: OTPVHUHB

Nyomdai előkészítés:
Éber Tamás

Nyomtatás:
Micropress Kft.
H-3434 Mályi, Kistokaji út 5.

Gondolatok egy festményről

Lukácsovits Magda erdélyi festőművész alkotásai nemcsak képzőművészeti értékük révén, hanem sajátos üzenetük által is gazdagítják az erdélyi vallásos ember szellemi és kulturális örökségét. Műalkotásai között egyedi helyet foglal el a *Jézus gyógyít* című festmény, amelynek keletkezési körülményeiről a művész több alkalommal tett vallomást szóban és írásban: családtagokkal folytatott beszélgetések során, egy interjúban, valamint egy fénykép hátoldalán saját kezűleg rögzített részletekben.

Lukácsovits Magda 20 éves korában festette az olajképet, amikor a nagybányai művészeti líceumban elkezdte szakmai képzését. Ebből a korai alkotószakaszából nagyon kevés festménye maradt fenn és a művész szerint ez volt a legelső vallásos témájú „kompozíciója”. A kép 1953–1954-ben készült, titokban, nagykárolyi apácák megrendelésére, és durva kendervászonra festette, mivel festővászonhoz nehéz volt hozzájutni.

A zárt kompozíció Jézus Krisztus nyilvános működésének egy olyan oldalát, pontosabban gyógyító tevékenységét ábrázolja, amely által Isten országának a jelenléte már a földi élet során megtapasztalhatóvá válik (Lk 17,21).

A kép krisztocentrikus felépítése könnyen felismerhető: középpontjában a beteget gyógyító Krisztus áll, akit az evangéliumokban oly sokszor említett tömeg vesz körül. A Messiást álló alakja, fehér ruhája, a kép függőleges középponti tengelyével egybeeső elhelyezkedése, a rá irányuló tekintetek sokasága emeli ki mint főszereplőt. Jézus átlagnál nagyobb testmagassága természetesen lényegi vonását, annak kettősségét szemlélteti: valóságos Istenként és valóságos emberként mintegy összekötő szerepet tölt be ég és föld között, immanens és transzcendens valóság között, hiszen Ő „az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6).

A tabló életszerűen ecseteli a korabeli zsidók Jézushoz való viszonyulásának különféle formáit: vannak, akik a betegségnek kiszolgáltatva, egyedül Jézus gyógyító erejében bízva várják a segítséget; vannak, akik hálatelt szívvel fordulnak felé, és ujjongva dicsérik az Ő szent nevét, de akadnak olyanok is, akik csak távolról figyelik a történéseket.

A továbbiakban, a festmény üzenetének megvilágítása érdekében, az egyes alakokat érdemes görcső alá venni.

A Megváltó lábai előtt fekvő két beteg meztelensége arra a Szentírásból forrászó tanításra emlékeztet, amely szerint haszontalan az evilági kincsek halmozása, ehelyett a mennyi kincsek gyűjtésére és Isten igazságának a keresésére kell törekedni, hiszen írva van az emberről: „Meztelenül született, s úgy megy el innét, amint jött” (Préd 5,14; Mt 6,19–20). A bűnök, a testi és lelki sebek ruhával való leplezése hiábavaló is lenne, hiszen Isten mindent tud, Ő belát az ember szívébe.

Érdekesnek bizonyul, hogy noha a festmény előterében két gyógyításra váró beteg helyezkedik el, Jézushoz legközelebb

mégis két reménnyel teli és bizakodó női alak áll. Mindkettjükben közös, hogy lelki vagy fizikai érintkezésbe lépnek Krisztussal: imádságban, illetve Jézus köntösét hátulról megérintve (Lk 8,43–48). Továbbá mindkettjük öltözetét egy feltűnő mustársárga szín díszíti, ami a festmény bal alsó sarkában lévő mustárvirágon is megtalálható. A sárga szín – az aranyhoz hasonlóan – a nyugati keresztény liturgiában a nap, az isteni fény és az örökkévalóság jelképe.

A mustárvirág megjelenítése, illetve ennek a figyelemfelkeltő mustársárga színnek a többszörös használata világítja meg és szintetizálja a kompozíció lényeges mondanivalóját: a hit ereje csodákra képes. Jézus földi élete során megannyiszor hangsúlyozta a hit fontosságát mint az örök élet egyik alappilléret. Az igazi hit gyógyít, szabadá tesz, és olyan láthatatlan kapukat tár fel,

Lukácsovits Magda: Jézus gyógyít, 1953, olaj/vászon, 65x50 cm, magántulajdonban

amelyekről a halandó ember addig még csak álmodni sem mert. „Minden lehetséges annak, aki hisz” – olvasható Márk evangéliumában (Mk 9,23), ami annyit jelent, hogy aki életét Istenbe helyezi, az alkalmassá válik csodákat művelni, gyógyítani és akár hegyeket is megmozgatni. A középpontban szemmel láthatóan a gyógyító, csodatévő Krisztus áll, ám a kompozíció üzenetének szempontjából nem kizárólag az ő csodatevő ereje, hanem hithirdető tevékenysége is jelentőségteljes. Jézus nyilvános működése során azt tanítja, hogy az emberek Istenbe vetett hite a meghatározó, ami végső soron meggyógyítja őket. Aki teljes szívvel keresi az Urat és őszintén megbánja bűneit, az hiten keresztül és a Jézussal való találkozás által feloldozást, szabadulást, megváltást és örök életet nyer (Mk 5,3; Mt 9,22; Lk 7,50).

Lényeges néhány gondolat erejéig emléttetni a műalkotás bal alsó sarkában lévő virágról, amely első pillantásra hasonlít a sárga oroszlánszájhoz, de valójában, a mű-

vészno magyarázata szerint, mustárvirág. Abban az időben, amikor a festmény készült, nem volt könnyen hozzáférhető kép sem a mustárborokról, sem a mustárfáról, ezért a fiatal festő botanikai könyvekben található, többnyire fekete-fehér rajzokból és leírásokból inspirálódott. A művészno annyira fontosnak tartotta a mustárnövény autentikus megjelenítését, hogy külön kis tanulmányképet készített róla.

Jézus a hitet és Isten országát több helyen kifejezetten a mustármaghoz hasonlítja (Mt 13,31; Mt 17,20; Lk 17,6). Igaz, bár kicsinek és jelentéktelennek tűnik, óriási kibontakozásra képes és gazdag termést hozhat, ha jó földbe kerül (Mk 4,31–34), s ez hasonlóképp van az ember Istenbe vetett hitével, bizodalmaival is.

A Jézustól távolabb eső részeket is érdemes szemügyre venni.

hás leány testesíti meg, aki ujjongva szöki az ég felé, akárcsak a leprától meggyógyított egyikike (Lk 17,12–19). Mellette, a fonyadt növényvel tükörszimmetriában egy meggyötört, gyengélkedő lény látható, aki, jóllehet az ég felé emeli fejét, arcáról kétség és bánat olvasható le; testtartása, valamint barna színű köntöse a megterheltséget, a nyomort, a földhöz tapadtságot érzékelteti. Ő és a két, háttérben álló bámészkodó, akik Jézus gyógyítását kíváncsian és némi szkepticizmussal figyelik, nemcsak külsőleg (fizikai térben), hanem lélekben is távol állnak Jézustól.

A már említett piros, szeretetet jelképező szín mellett a kék különböző árnyalatai is felfedezhetők a festményen, amelyek a tisztaság, az igazság és a hűség jelképei. A Jézus tisztaságát és bűntelenségét kiemelő fehér szín mellett a zöld is jelen van, ami a reménység, a feltámadás és a halhatatlanság színe.

A színpompás kép összehatása barokk és reneszánsz mesterek színvilágára emlékeztet, de a mustársárga szembeötlő alkalmazása egyedi vonás, Lukácsovits Magda sajátos stílusához tartozik: számos gondolatát átszöti, vallási üzenetet hordozó kifejezőmódjának korai és jellegzetes példája.

A bibliai motívumokban és szimbólumokban gazdag festmény, amely kitűnő szentírási ismeretekről és mélységes istenhitről tanúskodik, kimagasló helyet foglal el az életműben. A hit gyógyító erejét és az örök élet ígérétét hangsúlyozva örömhírül szolgál a Jézust követőknek „...*hogya aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen*” (Jn 3,16). Minden ecsetvonás a hit szolgálatában áll, ezért bátran nevezhető művészi hitvallás reprezentatív darabjának.

Laczko-Benedek Szidónia
egyetemi hallgató

Források | Bibliográfia | Az olvasó figyelmébe ajánlott irodalom

1. *Fidem pinxit – Sie malte den Glauben – A hitet festette* | *Das Lebenswerk der siebenbürgischen Kunstmalerin LUKÁCSOVITS MAGDA erdélyi festőművészno életműve*, Bauer-Verlag Thalhofen, 2014, II. kötet, 10. oldal, 30–32. oldal.
2. A művészno családja birtokában található festmények, fényképek, információk.
3. Dr. S. J.: *A színek mint jelképek, Vasárnapi újság*, 1859. március 27., <https://epa.oszk.hu/00000/00030/00265/>
4. Szilárd József: *A színek szimbolikája a Bibliában*, 2018, <https://de.scribd.com/document/373377157/>
5. Takács Béla: *A színek és számok jelentése a Bibliában (Bibliai jelképek a magyar református egyházművészetben)*, Budapest, 1986, 17–22. oldal.
6. Anton Prock: *Farbensymbolik (Christliche Ikonographie am Beispiel Tiroler Kirchen)*, 2014, <http://ikonografie.antonprock.at/farbensymbolik.htm>
7. Mustármag (Keresztény Bibliai Lexikon, Budapest 1993, Arcanum kézikönyvtár), <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok>
8. Helstáb Nóra: *Mustármag*, 2020.11.14, Katolikus.ma, <https://katolikus.ma/mustarmag/>

Immár az Örök Hazában küzd tovább népéért – Búcsú Duray Miklóstól

Életének 77. évében, 2022. december 30-án, hosszan tartó, méltósággal viselt súlyos betegség után elhunyt Duray Miklós felvidéki magyar politikus, közíró, egyetemi tanár. „Aki ismerte őt, tudja, nem túlzás azt mondani: az a típusú ember volt, aki egy nap alatt legálább kettőt élt. [...] Beszél, írt, tanított, rendszert váltott, az élen állt, amikor ez akár életveszélyes is lehetett, de tudott háttérbe is vonulni, ha ezt kívánta meg tőle a közösség érdeke” – írták róla *A Szövetség a Közös Célokért* és *Felvidék.ma* munkatársai.

Utolsó útjára 2023. január 17-én kísérték szülővárosában, Losoncon. Több százan búcsúztak tőle, köztük minden felvidéki magyar politikai mozgalom képviselője és fontos civil szervezet vezetője, s mellettük Magyarország, Erdély és Kárpátalja magasrangú politikai képviselője. A gyászolók hosszú sorában ott volt Orbán Viktor magyar miniszterelnök, feleségével, Lévai Anikóval, valamint Kövér László házelnökkel és Lezsák Sándorral, a Magyar Országgyűlés alelnökével.

A ravatalnál Lezsák Sándor úgy fogalmazott: Duray Miklós életműve arról tanúskodik, hogy idegeibe mélyen beivódott a magyarságérzet; a kudarcok, a börtön, a zaklatások sem tántorították el a politikától. Emlékeztetett, hogy aki a trianoni határon túl éli át a fordulatokat, annak mindent kétszeresen kell elszenvednie. Duray Miklós is folyamatos, hosszú szabadságküzdelmet vívott a magyar nyelvű, magyar népközösség jövőjéért – tette hozzá a Magyar Országgyűlés alelnöke. Az ökömenikus gyászszertartáson a katolikus szolgálatot a nyékvárkonyi Zsidó János esperesplébános végezte. Beszédében kiemelte, hogy a felvidéki magyarság egén az elmúlt száz évben két csillag ragyogott: Esterházy János és Duray Miklós. „Örizzük meg Miklós testvérünk szellemi örökségét. Álljunk helyt becsülettel ott, ahova az Úr állított minket, teljesítsük küldetésünket. Legyünk jó emberek, jó magyarok és jó keresztények. Ismerjük meg népünk és nemzetünk értékeit. Legyünk büszkék arra, hogy magya-

rok vagyunk, hiszen népünk nagyon sok értéket adott a világnak” – hangsúlyozta.

A református liturgiát a nógrádi származású Somogyi Alfréd esperes, lelképásztor, a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának a dékánja szolgáltatta, a kántori teendőket a füleki Simon János végezte. Közreműködött ifj. Derzsi György felvidéki színművész, operetténekes, rendező és a Csemadok Losonci Alapszervezetének Serly női kamarakórusa. A temetésen a tárogató Agócs Sándor szolgáltatta meg.

A család kérésére a gyászoló közösség adományt helyezhetett el a Carissimi Nonprofit Alap javára. A kijelölt adományládákban 2420 euró és 122 ezer forint gyűlt össze, ezt utóbb a civil szervezet számláján helyezték el.

Az örök világosság fényeskedjék korunk felvidéki magyar közössége és politikai élete legnagyobb formátumú, meghatározó alakjának! Emlékét örökké megőrizzük.

(Készült a *Felvidék.ma* beszámoló alapján)

